

АНОТАЦІЯ

Іванюшко Р. Управління грошовими потоками суб'єктів господарювання.—
Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 072 - Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2024.

Робота присвячена пошуку шляхів вдосконалення управління грошовими потоками в ринкових умовах. Уточнено економічну сутність категорії «грошовий потік», розглянуто методичні підходи до аналізу грошових потоків. За результатами проведеного дослідження виявлено шляхи удосконалення управління грошовими потоками, запропоновано ряд концепцій управління грошовими потоками підприємства.

Ключові слова: грошовий потік, чистий грошовий потік, валовий грошовий потік, управління грошовими потоками, грошовий потік від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

ANNOTATION

Ivanyushko R. Management of cash flows of economic entities. – Manuscript.

Research for obtaining the educational and qualification level "master" in the specialty 072 - Finance, banking, insurance and the stock market. West Ukrainian National University, Ternopil, 2024.

The work is devoted to finding ways to improve cash flow management in market conditions. The economic essence of the "cash flow" category is specified, methodical approaches to the analysis of cash flows are considered. Based on the results of the research, ways of improving cash flow management were identified, and a number of concepts of enterprise cash flow management were proposed.

Keywords: cash flow, net cash flow, gross cash flow, cash flow management, cash flow from operating, investing and financing activities.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи управління грошовими потоками суб'єктів господарювання.....	7
1.1. Основи управління грошовими потоками суб'єктів господарювання.....	7
1.2. Фактори, що формують обсяг і структуру грошових потоків компаній .	18
1.3. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства	22
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. Аналіз системи управління грошовими потоками на підприємстві	31
2.1. Оцінка фінансової діяльності підприємства	31
2.2. Аналіз валового грошового потоку підприємства	39
2.3. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства....	49
Висновки до розділу 2	54
РОЗДІЛ 3. Шляхи удосконалення управління грошовими потоками	56
3.1. Напрямки удосконалення прогнозування грошових потоків	56
3.2. Форми оптимізації грошових потоків підприємств	63
Висновки до розділу 3	67
Висновки	69
Список використаних джерел.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. У процесі функціонування компаній в ринкових умовах варто знати не тільки про отримані фінансові результати, а і окремо оцінювати рух ресурсів за певний час, визначати зміну базових форм одержання ресурсів та напрямки їх застосування.

На практиці дуже часто зустрічається стан, коли в звітах компанії має бути відображена достатня величина прибутку (згідно із цим оцінка прибутковості буде високою), але в то й же час компанія може відчувати суттєву нестачу ресурсів для власного функціонування. Такий стан є дуже типовим для компаній в умовах кризи. І навпаки, дохід може бути невеликим, а фінансовий стан компанії абсолютно задовільний. Сформовані в звітності компанії дані про створення та використання прибутку не дають загального уявлення про дійсний процес руху ресурсів.

Отже, здійснення оцінки доходів дуже суттєве в плані одержання фінансової інформації для управлінського персоналу. Основною його ціллю є окреслення форм отримання ресурсів за досліджуваний час.

Така оцінка сприяє можливості провести аналіз напрямків розвитку діяльності компанії, формується змога об'єктивніше провести оцінку ліквідності компанії в умовах інфляції на базі оцінки доходів.

Якщо, наприклад, в досліджуваному періоді базовим джерелом грошових потоків був розпродаж компанією власних ресурсів, це має призвести до зниження ліквідності компанії та має свідчити про проблеми із залученням потрібних сум ресурсів від основної діяльності.

Власний внесок в формування аналітичного забезпечення менеджменту грошових потоків здійснили українські економісти: Бланк І.О., Голов С.Ф., Лігоненко Л.О., Литвин Б.М., Мних Є.В., Нусінов В.Я., Ситник Г.В., Суторміна В.М і решту.

Проте у вітчизняному доробку бракує певних загальних завершених досліджень із питань менеджменту грошових потоків, що б розширили границі традиційної оцінки, сформували певні методи формування аналітичного менеджменту ними.

Зрозуміло, що нестача досвіду у функціонуванні компаній України у умовах невизначеності, недостатнє розв'язання проблем менеджменту їх грошових потоків як у методологічному, так і у практичному планах призводять до того, що в економічній практиці оцінка руху ресурсів практично не береться до уваги.

Це обумовлює нівелізацію дуже важливої динамічної частки бізнесу та формує перелік значних проблем, пов'язаних із необґрунтованістю і хаотичністю менеджменту та загостренням усієї проблеми неплатежів.

У зв'язку із цим тема, у якій сформовано теоретичні положення і розроблено фактичні рекомендації щодо створення системи аналітичного забезпечення менеджменту грошових потоків компаній, є актуальною.

Мета і завдання дослідження. Ціллю роботи є розрахунок та порівняння індикаторів ефективності грошових потоків компанії за звітній та плановий періоди, оцінка науково-методологічних аспектів розвитку економічного аналізу грошових потоків компаній, що охоплює формування системи аналітичних досліджень і з'ясування специфіки їх здійснення у цілях раціоналізації грошових потоків компаній України.

Згідно до цілей роботи постають такі задачі:

- оцінка фінансової суті та значення грошових потоків;
- здійснення оцінки грошових потоків в компанії за загальним обсягом та структурою у динаміці;
- оцінка впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на грошові потоки компанії;

- окреслення форм оптимізації грошових потоків компанії.

Об'єкт дослідження – процес управління грошовими потоками та джерелами їх формування на підприємстві Тернопільська «Медтехніка».

Предметом дослідження є організаційні методи менеджменту грошових потоків від усіх типів діяльності, що створюються в компанії.

Теоретичною та методологічною базою є вчення про наукові форми пізнання, фундаментальні роботи українських і зарубіжних економістів із питань економічної оцінки і фінансового менеджменту, законодавчі акти України. Для розв'язання запланованих задач оцінки застосовувалися системний аналіз, комплексні, логічні прийоми оцінки, у т. ч. метод порівняння і ін.

Інформаційно-аналітичною основою є баланс, звіт про фінансові результати, дані про рух ресурсів, примітки до фінансової звітності.

Наукова новизна одержаних результатів. Основний науковий ефект роботи є у теоретичному обґрунтуванні і практичному розв'язанні комплексу питань, пов'язаних із удосконаленням менеджменту грошових потоків компанії. Наукова новизна одержаних результатів оцінки є у наступному:

- уточнено поняття «грошовий потік» на основі узагальнення вітчизняних та закордонних тлумачень і здійснення їх оцінки;
- вдосконалено процедуру оцінки грошових потоків компанії;
- обґрунтовано потребу застосування прогнозування як базу менеджменту грошових потоків;
- надано пропозиції напрямків розвитку політики менеджменту грошових потоків.

Практичне значення отриманих результатів. Дані здійсненої оцінки і сформовані рекомендації дають змогу посилити роль моніторингу за вихідними грошовими потоками в компаніях, швидко здійснювати вплив на

процес їх утворення, надають змогу наростити достовірність обліково-аналітичної інформації, нейтралізувати негативний вплив кризових процесів на вхідні та вихідні грошові потоки. Отримані ефекти підготовлені до практичного застосування в фінансово-господарській діяльності компаній України.

Структура та зміст роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів і висновків (обсягом на 80 сторінок друкованого тексту), списку використаних джерел (76 найменувань). Робота містить 8 рисунків та 16 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Основи управління грошовими потоками суб'єктів господарювання

У ринковій економіці стійкий кругообіг ресурсів як у границях окремої компанії, так та у масштабах економіки у загалом є реальною умовою життєздатності. Частиною даного кругообігу є монетарні надходження та монетарні видатки підприємств. Грошовий обіг виражає відносини між учасниками процесів виробництва, розподілу, споживання, а тому містить власні певні важелі впливу на хід і ефекти економічної діяльності компаній.

Українські вчені почали широко використовувати термін "грошовий потік" тільки із початком реформування вітчизняної економіки.

Виникнення терміну "грошовий потік" рядом із наявністю категорії ресурсів є абсолютно виправданою. Бо термін "грошовий потік" висвітлює динамізм економічної діяльності, де монетарні надходження та вибуття мають стійкі риси, йдуть постійними потоками.

Грошові потоки — це прихід і вибуття грошових ресурсів і їх замінників в результаті економічної діяльності компаній.

Окрім того, грошовий потік варто означити як групу послідовно розмежованих в часі подій, що поєднані із відособленням і правильно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів в зв'язку із виконанням сформованих зобов'язань між підприємствами, країною, міжнародними організаціями.

На думку вчених, оцінка грошових потоків компанії надає змогу розглянути механізм функціонування, за наявності певної логіки розвитку, грошові потоки мають зовнішні характерні риси усього комплексу окремих зв'язків, що розвиваються в компанії у ході її діяльності.

Виникнення і створення грошового потоку при проведенні господарських операцій в межах проведення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності компанії є ефектом прояву групи фінансово-економічних відносин, а отже, містить окремі характерні риси, серед яких потрібно вирізнити наступні.

По-перше, рух грошових ресурсів проводиться в зв'язку із виконанням договірних зобов'язань між підприємствами як фінансова складова здійснення певних господарських договорів[51, с.119].

По-друге, організаційні характерні риси господарських операцій компанії дають можливість означити рух ресурсів за типами грошових потоків згідно до встановлених факторів групування. Так, залежно від типу фінансово-господарської діяльності компанії розрізняють: грошовий потік від основної діяльності; грошовий потік від інвестиційної діяльності і грошовий потік від фінансової діяльності.

По-третє, грошові потоки, що формуються підприємством, мають тільки фінансові риси.

Зупинимось на базових (основних) функціонально-організаційних рисах грошових потоків. До них варто віднести наступні:

- причину і джерело створення грошового потоку, що є відповідним економічній операції суб'єкта господарювання (чи їх групи), виконання якої має генерувати рух грошових ресурсів – створення грошового потоку;
- чинники створення абсолютної вартості грошового потоку;

- вплив грошового потоку на активи компанії у частині зміни (зростання або зниження) загальної вартості грошових ресурсів і їх еквівалентів, що є в управлінні даної компанії - створення резерву ліквідності;
- кількісна оцінка грошового потоку – обрахунок на базі поєднання грошових потоків загальної вартості, узагальнюючих індикаторів руху грошових ресурсів.

Об'єктивною потребою при управлінні грошовими потоками є групування грошових потоків – створення упорядкованої групи грошових потоків згідно до сформованого критерію (або групи факторів) і оцінки їх основної функціонально-організаційної специфіки[5, с.101].

Поняття „грошовий потік підприємства" є загальним, що містить численні типи таких потоків, що обслуговують економічну діяльність. З ціллю формування результативного направлено менеджменту грошових потоків вони потребують означеної класифікації. В економічній літературі приводиться класифікація грошових потоків за різнорідними критеріями.

До складу грошових ресурсів не включають гроші на рахунках, лімітовані для поточного застосування упродовж терміну, що більший за один рік. Їх варто відображати у структурі необоротних ресурсів, як решту фінансові інвестиції. Еквівалентами грошових ресурсів є короткотермінові (строком до 3-х місяців) ліквідні фінансові вкладення компаній, що вільно трансформуються в окремі суми грошових ресурсів та що характеризуються невеликим ризиком зміни їх вартості.

Розповсюдженим типом еквівалентів грошових ресурсів є ощадний сертифікат. Це письмове підтвердження банку про концентрування ресурсів, яке вказує на право вкладника на отримання після завершення сформованого строку депозиту та процента по ньому.

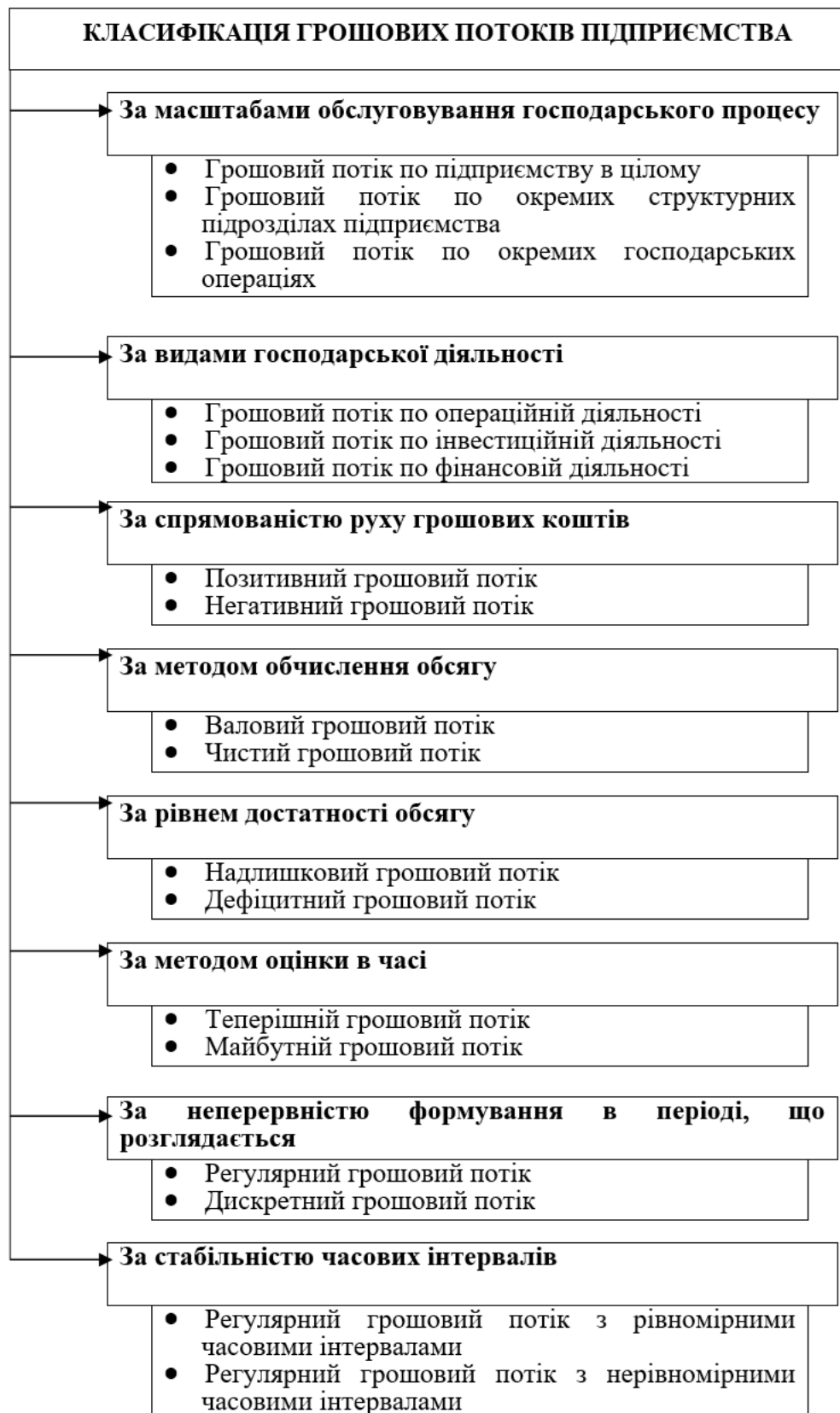

Рис. 1.1. Класифікація грошових потоків підприємств[5, с.94].

Крім того, заміниками грошових засобів мають змогу бути інвестування у акції. Оскільки акція – це цінний папір, якому відсутній сформований строк обігу, то виступати заміником грошових засобів може тільки тоді, коли куплена на нетривалий строк, себто із ціллю подальшого продажу.

Облігації також мають змогу виступати як заміники грошових ресурсів, якщо вони видані на строк до 3 місяців або куплені незадовго до погашення.

Ще одним типом заміників грошових потоків можуть виступати казначейські зобов'язання країни. Основною ціллю вкладень у заміники грошових ресурсів є одержання доходу за рахунок ефективного розміщення частково вільних ресурсів і захист грошових засобів від знецінення.

За типами економічної діяльності згідно міжнародних стандартів обліку вирізняють грошові потоки від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Операційна діяльність — це базова діяльність компанії, зв'язана із виробництвом і реалізацією продукції, надає основну частину доходу та є основною ціллю формування компанії. Характеризується монетарними виплатами постачальникам сировини та матеріалів; іншим виконавцям певних типів послуг, що формують операційну діяльність; оплати праці робітників, зайнятим у виробничому процесі, а також здійснюючим менеджмент даним процесом; податкової плати компаній у бюджети усіх рівнів та у позабюджетні фонди; рештою виплатами, пов'язаними зі проведенням виробничого процесу.

Даний тип грошового потоку відображає прихід ресурсів від споживачів продукції; від податкових органів в формі перерахунку надмірно оплачених сум та деякі решту платежі, сплановані стандартами обліку.

Рис. 1.2. Рух ресурсів за результатами операційної діяльності[5, с.131]

Інвестиційна діяльність — це група операцій із купівлі і реалізації довгострокових (необоротних) ресурсів, а також короткотермінових (поточних) фінансових вкладень, що не є замінниками грошових ресурсів. Характеризує платежі та надходження ресурсів, зв'язані зі здійсненням реальних та фінансових вкладень, продажом основних засобів, що вибувають, та нематеріальних ресурсів, ротацією довготермінових фінансових важелів інвестиційного портфеля і решту аналогічні потоки ресурсів, що обслуговують інвестиційну діяльність компанії.

Рис. 1.3. Рух ресурсів за результатами інвестиційної діяльності[45]

Фінансова діяльність — це група операцій, що спричиняють зміну вартості і складу власних та позичкових ресурсів.

Віднесення руху ресурсів до певної групи залежить, у загальну чергу, від типу економічної діяльності компанії. Наприклад, інвестиції у цінні папери загалом є інвестиційною діяльністю компанії, але є базовою (операційною) діяльністю інвестиційної організації.

Коли одна операція містить суми ресурсів від декількох типів діяльності, дані суми потрібно розподіляти між певними типами діяльності. Зокрема, оплата основної суми боргу компанія відображає в структурі фінансової діяльності, а оплату відсотків — в структурі операційної діяльності.

За направленістю руху ресурсів вирізняють 2 базових типи грошових потоків:

- додатній грошовий потік, що означає групу доходів компанії від усіх типів економічних операцій (як аналог даного терміну застосовується термін “приплив коштів”)
- від’ємний грошовий потік, означає групу виплат ресурсів компанією в ході реалізації усіх типів економічних операцій, як аналог даного терміну застосовується термін „відплив коштів”.

Рис. 1.4. Рух ресурсів за результатами фінансової діяльності[45]

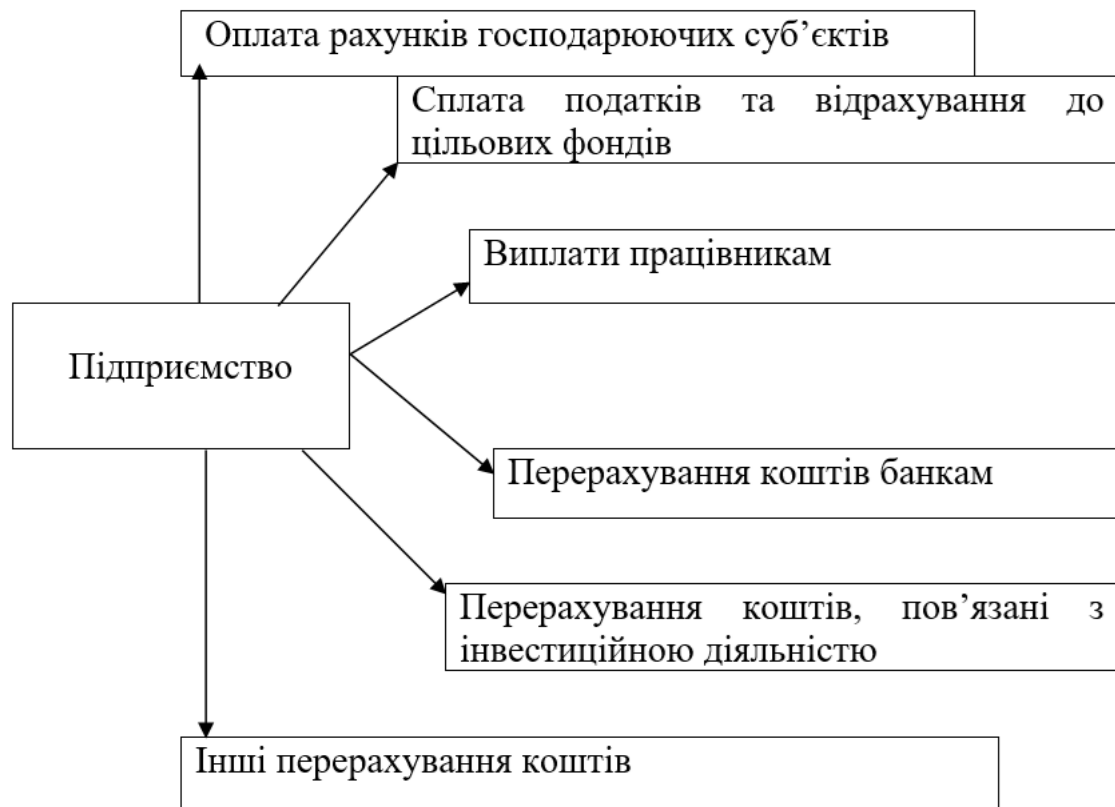

Рис. 1.5. Структура вихідних грошових потоків [45]

За формою розрахунку величини вирізняють такі типи грошових потоків компанії:

- повний грошовий потік. Він означає всю групу доходів або видатків ресурсів в певному періоді часу у розрізі певних його інтервалів;
- чистий грошовий потік. Він означає різницю між додатним та від'ємним грошовими потоками (між приходом та витратою ресурсів) в певному періоді часу, у розрізі певних його складових. Чистий грошовий потік є важливим ефектом фінансової діяльності компанії. Його вартість означає фінансову рівновагу та швидкість росту ринкової вартості. Обчислення чистого грошового потоку по компанії загалом, певних структурних його підрозділах, різномірних типах господарської діяльності або певних господарських операціях проводиться за наступною формулою:

$$ЧГП = ПГП - НГП \quad (1.1)$$

де :

ЧГП – вартість чистого грошового потоку;

ПГП - вартість позитивного грошового потоку;

НГП - вартість негативного грошового потоку у певному періоді часу.

Як видно із даної формули, в залежності від співвідношення вартості додатного та від'ємного потоків вартість чистого грошового потоку має характеризуватися як позитивною, так і негативною величинами, що відзначають кінцевий ефект певної економічної діяльності компанії та що здійснюють вплив в результаті на створення та динаміку величини залишку його грошових ресурсів.

За ступенем достатності величин вирізняють такі типи грошових потоків компанії:

- надлишковий грошовий потік. Він означає такий потік, за якого прихід ресурсів суттєво перевищує дійсну потребу компанії у витратах. Результатом надлишкового грошового потоку є значна позитивна вартість чистого грошового потоку, не застосованого у ході реалізації економічної діяльності компанії.

- дефіцитний грошовий потік. Він означає такий потік, при якому прихід ресурсів суттєво нижче існуючих потреб компанії у витратах. Навіть за позитивного значення вартості чистого грошового потоку він може означатися як дефіцитний, якщо дана сума не погашає планову потребу в витратах ресурсів по усіх означених напрямках економічної діяльності компанії.

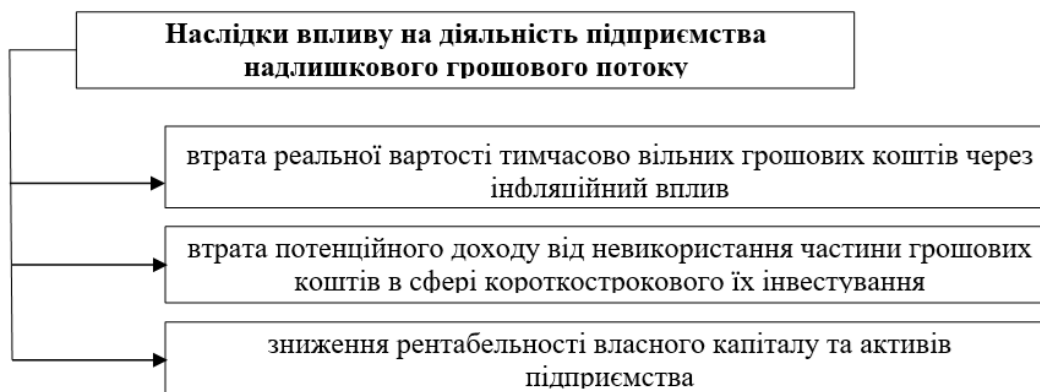

Рис. 1.6. Вартість надлишкового грошового потоку[46]

Негативне ж значення вартості чистого грошового потоку зразу робить даний потік дефіцитним.

За формою аналізу у часі вирізняють такі типи грошового потоку:

- поточний грошовий потік. Він означає грошовий потік компанії як єдину зрівнювану величину, приведену на поточний час;
- майбутній грошовий потік. Він означає грошовий потік компанії як єдину величину, приведену на певний майбутній час.

Майбутній грошовий потік має використовуватися як мінімальна визначена його величина у майбутньому моменті часу (або у розрізі складових майбутнього періоду), що слугує основою дисконтування із ціллю приведення до теперішньої вартості.

За постійністю створення у певному періоді розрізняють такі типи грошових потоків компанії:

- постійний грошовий потік. Він означає потік доходів або видатків ресурсів по певних економічних операціях (грошових потоках одного типу), що в певному періоді часу проводиться постійно по певних інтервалах даного періоду.

Характер регулярного мають багато типів грошових потоків, створених основною діяльністю компанії: потоки, зв'язані із обслуговуванням кредиту в усіх його формах; грошові потоки, що формують реалізацію довготермінових існуючих інвестиційних проектів та т.п.;

- дискретний грошовий потік. Він означає дохід або видатки ресурсів, зв'язані зі проведенням певних економічних операцій компанії у певному періоді часу.

Характер такого грошового потоку має одноразова витрата ресурсів, зв'язана із купівлею компанією цілісного майнового комплексу; придбанням ліцензії франчайзингу; доходом фінансових ресурсів в формі безоплатної допомоги та т.п.

1.2. Фактори, що формують обсяг і структуру грошових потоків компаній

У ході економічної діяльності компаній постійно здійснюється кругообіг ресурсів. Вкладання ресурсів у бізнес із ціллю виробництва товарів та одержання доходу від їх реалізації означає кругообіг ресурсів компаній.

Реалізація грошових доходів, що потрібні для погашення видатків виробництва і обігу, вчасне здійснення фінансових зобов'язань перед країною, банками і рештою підприємствами, створення надходжень та прибутку є важливою частиною діяльності компаній.

Вхідні грошові потоки компаній за їх джерелами варто розмежувати на внутрішні і зовнішні. Коли ресурси надходять із будь-яких джерел в компанії, вони відносяться до внутрішніх. Надходження ресурсів за рахунок активів, що залучаються на фінансовому ринку, вказує на застосування зовнішніх джерел[47, с.155].

Склад вхідних грошових потоків залежить від галузі діяльності і організаційно-правового типу компанії. У практиці 60-70 відсотків фінансових активів приходить до компанії за рахунок внутрішніх форм. Внутрішні монетарні доходи відповідно із існуючою практикою обліку та звітності містять :

- дохід від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг;
- дохід від іншої діяльності;
- надходження від фінансових вкладень;
- надходження від решту позареалізаційних операцій.

Дохід від реалізації продукції, робіт та послуг залежить від операційної діяльності компаній. Отже на нього припадає велика частина внутрішніх грошових доходів.

Величина доходу від реалізації продукції, за решту певних умов, залежить від наступних груп факторів:

- 1) Виробничих, що поєднані із обсягом виробництва, його стійкістю, матеріальним, науково-технічним і технологічним забезпеченням.

Дана група факторів містить:

- обсяг виробництва;
- асортимент;
- якісні ознаки продукції;

Обсяг проданої продукції прямо здійснює вплив на вартість доходу. А сам обсяг проданої продукції залежить від величини виробництва продукції та зміни вартості залишків продукції на початок та кінець періоду. Склад проданої продукції має двоякий вплив на виручку. Зростання у усьому обсязі проданої продукції питомої ваги із більш значною ціною збільшує вартість доходу та навпаки. Зростання якості продукції прямо здійснює вплив на

вартість доходу, чим вища якість, тим більшим є попит і мають змогу бути більшими ціни[47, с.155].

2) Комерційних, що містять поняття маркетинг. До даної групи факторів, що здійснюють вплив на вартість доходу від реалізації продукції, робіт і послуг варто віднести:

- результативність діяльності окремих відділів компанії щодо формування господарських договорів на базі детального вивчення існуючої і майбутньої кон'юнктури ринку, цінового управління збутом, його спрямування і формування;

- розрахункова дисципліна, себто виконання сформованих зобов'язань.

3) Фінансових, що містять:

- типи розрахунків (сплановані угодами або, що визначаються швидко);
- цінове управління;
- залучення кредитів;
- застосування штрафних санкцій;
- стягування заборгованості і т.д..

Рівень цін має прямий вплив на величину виручки від реалізації продукції, робіт і послуг.

За умов ринку є вільні, фіксовані та регульовані ціни. Фіксовані ціни формуються адміністративно і як правило на послуги першої потреби та на товари, що монопольно продукуються .

Регульовані ціни формуються регулюванням величини прибутковості товарів першої потреби, зокрема, продуктів дитячого харчування і т.д. При цьому країною формуються індикативні ціни.

Окрім того застосовуються вільні ціни, себто ціни, що сформувалися на ринку під впливом попиту та пропозиції за угодою сторін — постачальників та покупців.

Встановлюючи вільні ціни, за базу беруть загальні видатки основної діяльності компанії та дохід (планову прибутковість). Потім додають акцизний збір та ПДВ.

Ціни стають важливим фактором управління процесом виробництва і споживання, прямо здійснюють вплив на попит і пропозицію, а отже та на величину доходу від реалізації.

Фактори внутрішнього типу залежать від характеру і характерних рис діяльності даної компанії. На рівні компанії змога створення додатного грошового потоку формується наступними чинниками:

В галузі операційної діяльності:

- підготовка маркетингової діяльності: вивчення покупців, планування їх бажань, оцінка форм, методів реалізації продукції, здійснення рекламної діяльності.

- підготовка закупівельної діяльності: аналіз і вибірковий відбір пропозицій із закупівлі сировини;

- підготовка виробничого процесу, залучення потрібних матеріальних, трудових і фінансових активів, оцінка методів їх результативного застосування;

- величина доходу від реалізації продукції компанії, величина цін на продукцію;

- кредитна політика компанії, стан дебіторської заборгованості.

В галузі інвестиційної діяльності:

- відбір інвестиційної програми компанії, себто переліку існуючих інвестиційних проектів, що означаються потрібними до проведення;

- структура інвестиційного портфеля: величина прибутковості і ліквідності певних фінансових важелів;

- змога виходу із проектів в випадку їх недостатньої раціональності і форми, що застосовуються для цього;

- змога реалізації частини базових засобів та нематеріальних ресурсів, їх стан і можлива ціна проведення операції.

В галузі фінансової діяльності:

- інвестиційна привабливість компанії для зовнішніх вкладників, що означає змogu результативного розміщення додаткового випуску акції;

- кредитоспроможність компанії по обслуговуванню боргів, що означає змogu компанії залучити кредити;

- наявний склад ресурсів, обсяг кредитів і позик, строки їх повернення;

- репутація компанії.

Потреба в використанні грошових ресурсів компанії також залежить від чинників зовнішнього і внутрішнього типу, їх список і напрям впливу містить суттєві характерні риси.

Потреба в використанні грошових ресурсів створюється під впливом багатьох чинників, що не завжди є керованими із боку компанії. Грошові потоки, зв'язані із застосуванням грошових ресурсів, за розмірами і ритмічністю, не співпадають із процесами створення грошових ресурсів, бо це означається впливом чинників різної групи.

1.3. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства

Оцінка руху грошових ресурсів є важливою умовою результативного менеджменту грошових потоків, що формують фінансово-господарську діяльність компанії.

Ціллю оцінки грошових потоків компанії є прискорення руху грошових ресурсів та зростання на цій базі оборотності ресурсів та капіталу, а також формування фінансової стійкості і платоспроможності компанії.

Згідно із концепцією, оцінку грошових потоків компанії варто здійснювати за такими етапами діяльності, як:

- вивчення динаміки величини створення додатного грошового потоку,
- оцінка величини негативного грошового потоку,
- оцінка рівня гармонізації грошових потоків,
- вивчення синхронності грошових потоків і оцінка раціональності грошових потоків.

Оцінка грошових потоків передбачає здійснення наступних процедур оцінки:

1-й етап. Оцінка величини і динаміки грошових потоків, ціллю здійснення якої є оцінка базової кількості грошових потоків, базових трендів і пропорцій їх розвитку.

2-й етап. Аналіз форм створення грошових ресурсів, що передбачає вивчення складу додатного грошового потоку за типами діяльності, ранжирування форм надходження грошових ресурсів, оцінки місця (вагомості) кожного із них в монетарному забезпеченні функціонування компанії.

3-й етап. Оцінка напрямів застосування грошових ресурсів, об'єктом тут є вихідний грошовий потік компанії. Аналіз вихідного грошового потоку за типами діяльності і ранжирування певних напрямів застосування його надає змогу означити найбільш місткі із них і, відповідно, сконцентрувати увагу на ході їх створення, можливих резервах зниження, результативного розподілу у часі. Так, в компанії варто провести аналіз вихідних потоків від основної діяльності за типами виплат, що його створюють. Дані такої оцінки надають важливу інформацію для формування оперативних рішень і планування вихідного грошового потоку.

4-й етап. Оцінка рівномірності грошових потоків, ціллю якої є означення і оцінка базових типів грошових потоків за рівнем постійності реалізації, окреслення чинників змін грошових потоків, наявності факторів затримок в надходженні грошових ресурсів і відкладенні запланованих видатків.

Для оцінки величини рівномірності грошових потоків використовують такі індикатори:

Середньоквадратичне відхилення (δN):

$$\delta N = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n (\bar{N} - N_t)^2}{n}} \quad (1.2)$$

де :

$\bar{N}$ — середній за період обсяг додатного грошового потоку;

N_t - обсяг додатного грошового потоку.

Такий індикатор означає діапазон коливань додатного грошового потоку, себто означає, наскільки рівномірно надходять монетарні ресурси упродовж періоду, що досліджується.

Середньоквадратичне відхилення (δV), яке означає коливання вихідного грошового потоку:

$$\delta V = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n (\bar{V} - V_t)^2}{n}} \quad (1.3)$$

де :

$\bar{V}$ — середня величина вихідного грошового потоку;

V_t — обсяг вихідного грошового потоку.

Коефіцієнт варіації (V_N).

$$V_N = \frac{\delta_N}{\overline{N}} \times 100 \quad (1.4)$$

що показує стан нерівномірності додатного грошового потоку.

Коефіцієнт варіації вихідного грошового потоку (V_V), який характеризує стан змінності використання грошових коштів:

$$V_V = \frac{\delta_V}{\overline{V}} \quad (1.5)$$

Коефіцієнт рівномірності надходження коштів (KpN), який окреслює рівень:

$$KpN = 100 - V_N \quad (1.6)$$

Коефіцієнт рівномірності (KpV), що свідчить про рівень ритмічності вихідного грошового потоку:

$$KpV = 100 - V_V \quad (1.7)$$

Ступінь регулярності (C_{cp}):

$$C_{cp} = \frac{\Pi Г П р}{\Pi Г П} \quad (1.8)$$

де :

ПГПр - обсяг постійного позитивного грошового потоку;

ПГП - обсяг позитивного грошового потоку.

Відносна частота відхилень (K_H):

$$K_H = \frac{N_H}{n} \times 100 \quad (1.9)$$

де :

N_H - кількість періодів, упродовж яких відбувалися негативні відхилення варіативної складової позитивного грошового потоку;

n - кількість періодів, що аналізувалися.

Рівень дефіцитності грошового потоку ($R_{дгпо}$):

$$R_{дгпо} = \frac{ЗНКсер}{ПГПсер} \quad (1.10)$$

де :

$ЗНКсер$ - середньоденний обсяг затримки грошового;

$ПГПсер$ — середньоденний обсяг позитивного грошового потоку від операційної діяльності.

Рівень нестачі додатного грошового потоку відзначається часткою середньоденної величини затриманих грошових доходів в середньоденному позитивному монетарному потоці і демонструє те, як вчасно та у якому обсязі надходять монетарні ресурси. Значна величина показника свідчить про значну імовірність появи дефіциту грошових ресурсів для обслуговування діяльності.

Середній термін затримки грошового потоку ($T_{деф}$):

$$T_{\text{деф}} = \frac{N}{n} \quad (1.11)$$

де :

N-період надходження платежів;

n - кількість днів у періоді, що аналізувався.

Він означає середній строк, упродовж якого проводиться затримка надходження грошових ресурсів, виходячи із чого дослідник має змогу прогнозувати ускладнення ліквідного типу і проводити знаходження резервів їх нівелізації методом формування резервного запасу грошових ресурсів, знаходження зовнішніх форм залучення грошових активів.

Частота появи затримок у надходженні грошових ресурсів від основної діяльності (Чзнгк):

$$\text{Чзнгк} = \frac{k}{n} , \quad (1.12)$$

де :

k - кількість випадків затримки приходу грошових ресурсів.

Частота появи затримок у надходженні грошових ресурсів означає рівень ризику появи наступних затримок, що надає змогу здійснювати оцінку можливих збоїв у розвитку грошових потоків і розробляти дії щодо нівелізації нестачі грошових ресурсів.

Частота перевитрачання коштів у ході основної діяльності (Кп):

$$K_n = \frac{N_n}{n} \times 100 \quad (1.13)$$

де :

N_n - кількість періодів, упродовж яких спостерігалось перевитрачання коштів.

Частота перевитрачання грошових ресурсів означає ймовірність появи додаткових видатків грошових ресурсів та ситуацій, коли величина витрачання грошових ресурсів перевищує їх середню величину, що надає змогу виявляти фактори наступних ситуацій і формувати інструментарій їх управління і нівелізації складнощів ліквідного типу.

5-й етап. Оцінка гармонізації грошових потоків, ціллю здійснення якої є оцінка узгодженості кількості надходження і витрачання грошових ресурсів, що означає рівень динамічної платоспроможності компанії, його фінансову рівновагу і змогу формування стійкого економічного росту. Для оцінки величини гармонізації грошових потоків використовують такі індикатори.

Чистий грошовий потік (ЧГП):

$$\text{ЧГП} = \text{ПГП} - \text{ВГП}, \quad (1.14)$$

де :

ПГП - позитивний грошовий потік;

ВГП - від'ємний грошовий потік.

Чистий грошовий потік означає грошовий ефект діяльності компанії, обсяг його фінансових активів, що перебувають в грошовій формі. Він означає зростання ринкової вартості компанії за досліджуваний час.

Висновки до розділу 1

Поняття «грошовий потік» дуже часто зустрічається у економічній літературі. У власну чергу, українські дослідники почали широко застосовувати його лише із реформування української економіки.

Під грошовими потоками вбачають надходження і вибуття грошових ресурсів і їх еквівалентів. Проте, на наш погляд, більш суттєвим і точним визначенням даної категорії є, за яким грошовий потік являє собою групу розмежованих в часі доходів та витрат грошових ресурсів, що формуються господарською діяльністю компанії.

Виникнення і утворення грошового потоку при проведенні господарських операцій в межах здійснення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності компанії є ефектом прояву групи економічних відносин, а отже, містить окремі характерні риси, серед яких потрібно вирізнити наступні.

По-перше, рух грошових ресурсів проводиться в зв'язку із виконанням сформованих зобов'язань між підприємствами як складова реалізації певних господарських договорів.

По-друге, організаційні характерні риси господарських операцій компанії дають можливість означити рух ресурсів за типами грошових потоків згідно із встановленими факторами групування. Так, залежно від типу фінансово-господарської діяльності компанії розрізняють: грошовий потік від основної діяльності; грошовий потік від інвестиційної діяльності і грошовий потік від фінансової діяльності.

По-третє, грошові потоки, що формуються суб'єктом господарювання, мають тільки фінансові риси.

Менеджмент грошових потоків є загальним фінансовим важелем прискорення обороту ресурсів компанії. Він сприяє зниженню довжини виробничого та фінансового циклів, реалізується у ході результативного

управління грошовими потоками, а також призводить до зменшення потреби у капіталі, що обслуговує діяльність компанії.

Ефективний менеджмент грошових потоків забезпечує зменшення ризику неплатоспроможності компанії. Навіть в компаніях, що успішно провадять господарську діяльність та генерують достатню суму прибутку, неплатоспроможність може з'являтися як результат незбалансованості різнорідних типів грошових потоків в часі. Синхронізація надходження та виплат ресурсів, що реалізується у ході менеджменту грошових потоків компанії, надає змогу ліквідувати чинник появи неплатоспроможності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Оцінка фінансової діяльності підприємства

Досліджувана компанія продає продукцію, більш як двісті покупцям, різнорідних компаній і територіальних баз в Україні та інших країнах. Існуюча її структура є оптимальною для нормальної діяльності. Компанію очолює директор, якому підпорядковуються заступники, заступник із маркетингу, заступник по якості і зовнішньоекономічних зв'язках.

Базовим ринком реалізації для продукції, що продукує підприємство, є Україна. Основними клієнтами є компанії, торговельні організації. Збут продукції проводиться на договірній базі із певним клієнтом.

Проблеми купівель пов'язані із зростанням цін, дефіцитом ресурсів на підприємстві. Велику частку продукції закуповує компанія з-за кордону, імпортує ресурси та засоби.

Готову продукцію компанія експортує у Європу, і решту країн, із якими укладені контракти. Це вказує на реалізацію компанією ефективної зовнішньоекономічної діяльності.

Особливістю стану сфери управління, у якій проводиться діяльність, є те, що дещо знизився попит на продукцію даної сфери. Діяльність не залежить від сезонних коливань.

Організація і методика бухгалтерського обліку діяльності підприємства компанії за 2022 рік проводилася відповідно із вимогами Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність у Україні", сформованих положень та стандартів обліку, базуючись на принципі послідовності здійснення

бухгалтерського обліку із ціллю формування єдиних принципів, процедур при зображенні операцій у обліку і формуванні фінансової звітності.

Фінансова політика в компанії визначена наказом. Облік запасів в компанії проводиться в формі оцінки купівлі запасів, передбаченому П(С)БО №9 "Запаси". Облік купівлі матеріальних цінностей проводиться за цінами постачальників - за дійсною собівартістю.

Метод аналізу вибуття запасів - " FIFO ". Згідно із п.4 П(С) БО 7 матеріальний ресурс розраховується як основний засіб, якщо строк корисного застосування його більше 1 року. У зв'язку із потребою формування строку корисного використання матеріальних ресурсів, що приходять в компанію потрібно здійснювати оптимізацію процесів обліку.

До малоцінних матеріальних ресурсів слід відносити об'єкти основних активів вартістю нижче 1000 грн. Процес обчислення амортизації в групах основних засобів проводиться по нормах, означених законами. Для решту необоротних активів сформовано амортизацію у розмірі 50% вартості у 1 місяці застосування і 50% - в місяці вилучення.

Переоцінюються основні засоби в випадках, якщо їх остаточна вартість відрізняється від дійсної на кінець досліджуваного року більше за 15%.

Розрахунок дійсної вартості покладено на технічну службу.

Амортизація нематеріальних активів проводиться прямолінійним методом. Строк корисного застосування кожного типу нематеріальних активів розраховується технічною службою і відображається у акті передачі ресурсу.

Ціноутворення в компанії проводиться відповідно до інструкції по прогнозуванню, обліку і калькулюванню собівартості.

Компанія не планує яких небудь великих інвестицій пов'язаних із економічною діяльністю.

Початкова вартість основних засобів станом на 31.12.2023 року була 8159,8 тис.грн. До складу основних засобів відносять: будинки, споруди і механічні пристрої, адміністративний корпус, гараж, склад, приміщення, склад на суму 2957,9 тис. грн..

Спосіб утримання основних активів - власні ресурси. Планів із формування капітального будівництва, збільшення або модифікації основних ресурсів найближчим часом компанія не має.

Процес утримання ресурсів компанії не веде до жодних негативних наслідків. Основні активи компанії не орендує, а здає у оренду.

Основними проблемами, що здійснюють вплив на функціонування компанії є: нестача оборотних активів і значні відсоткові ставки по кредитах, економічна нестабільність у Україні, значний податковий тиск, недосконалість законів, контроль із боку контролюючих органів.

Але, позитивним у роботі компанії є те, що із кожним роком борги компанії знижуються, що вказує на погашення власних зобов'язань перед позичальниками.

На 2025 р. компанія планує зосередити зусилля на покращенні економічних індикаторів із ціллю накопичення обігових ресурсів, отримання фінансових результатів, які надади змогу б завантажити можливості на 100 відсотків.

Перспективна робота, що здійснюється, у загальну чергу стосується збільшення асортименту продукції, підвищення їх якості, модернізації і оновлення обладнання. Планується і вже запроваджується для зростання конкурентоспроможності:

1. Збільшення асортименту продукції.
2. Проведення маркетингових заходів.
3. Розширення напрямків збуту.
4. Зниження цін.

Таким чином, розглянувши економічну діяльність підприємства і ознайомившись із його розвитком, потрібно перейти до оцінки грошових потоків і раціональності їх застосування даною компанією.

Таблиця 2.1

Стан грошових потоків підприємства в 2022-2023 рр. (тис.грн.)

Найменування показника	2022 рік	2023 рік	Приріст в 2023 році	
			абсолютний	у %
1	2	3	4	5
1. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	-317	-3410	-3093	975,7
Коригування на:				
амортизацію необоротних активів	186	253	67	36,02
збільшення (зменшення) забезпечень	0	0	0	-
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	0	-1	-1	-
збиток (прибуток) від не операційної діяльності	-30	2413	2443	-8143,3
Витрати на сплату відсотків	185	495	310	167,56
Прибуток (збиток) від операційної діяльності до зміни в чистих оборотних активах	24	-250	-226	-941,7
Зменшення (збільшення):				
оборотних активів	-1993	750	2743	-137,6
витрат майбутніх періодів	0	0	0	-

Грошові потоки відіграють основну роль у діяльності будь-якої компанії. Величина залишку грошових ресурсів, якими управляє компанія у ході господарської діяльності, означає величину її загальної

платоспроможності (готовність компанії негайно провести розрахунки по усіх власних фінансових боргах), здійснює вплив на тривалість операційного циклу (а отже та на величину фінансових ресурсів, інвестованих у обігові ресурси), а також означає в визначеній мірі його усі можливості (наявний потенціал реалізації компанією короткотермінових фінансових інвестицій).

Основною ціллю оцінки грошових потоків є аналіз раціональності їх застосування і оптимізація структури, себто формування оптимальних пропорцій між складовими. Для здійснення оцінки грошових потоків використаємо фінансову звітність цієї компанії.

В таблиці 2.1 наведені дані про обсяг і динаміку грошових потоків компанії у 2022-2023 рр.

Таблиця 2.2

Стан грошових активів підприємства в 2022-2023 рр. (тис.грн.)

Найменування показника	2022 рік	2023 рік	Приріст в 2023 році	
			абсолютний	у %
1	2	3	4	5
Грошові кошти від операційної діяльності	-1662	1409	3071	-184,8
Сплачені:				
відсотки	-166	-434	-268	161,4
податки на прибуток	-3	-12	-9	300,0
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	-1831	963	2794	-152,6
Рух коштів від надзвичайних подій	0	0	0	-
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-1831	963	2794	-152,6

З приведеної таблиці зрозуміло, що у 2022 р. чистий рух ресурсів дорівнював їх надходженню у вартості 14 тис.грн. Це було за рахунок надходження ресурсів від фінансової діяльності всього на 1997 тис.грн., не звертаючи уваги на відплив ресурсів від інвестиційної діяльності всього -152

тис. грн. та від основної діяльності всього -1831 тис. грн. У 2023 р. чистий рух ресурсів дорівнює їх приходу у сумі 12 тис. грн., і знизився проти минулого року на 1%.

Таблиця 2.3

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності в 2022-2023 рр. (тис.грн.)

Найменування показника	2022 рік	2023 рік	Приріст в 2023 році	
			абсолютний	у %
1	2	3	4	5
Реалізація:				
фінансових інвестицій	0	0	0	0
необоротних активів	18	0	-18	-100
майнових комплексів	0	0	0	-
Отримані:				
відсотки	0	0	0	-
дивіденди	0	0	0	-
Інші надходження	0	0	0	-
Придбання:				
фінансових інвестицій	0	0	0	-
необоротних активів	-170	-2111	-1941	1141,8
майнових комплексів	0	0	0	-
Інші платежі	0	0	0	-
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	-152	-2111	-1959	1288,8
Рух коштів від надзвичайних подій	0	0	0	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-152	-2111	-1959	1288,8

Такий рух ресурсів відбувся за рахунок надходження ресурсів від основної діяльності у сумі 960 тис. грн., що більше за минулий рік на 2749 тис. грн. і відпливу ресурсів від інвестиційної діяльності у сумі 2111 тис. грн. при доходах від руху ресурсів від фінансової діяльності в сумі 1160 тис.грн.

Таблиця 2.4

Рух коштів у результаті фінансової діяльності в 2022-2023 рр. (тис.грн.)

Найменування показника	2022 рік	2023 рік	Приріст в 2023 році	
			абсолютний	у %
1	2	3	4	5
Надходження власного капіталу	0	0	0	-
Отримані позики	3715	1377	-2338	-62,9
Інші надходження	0	0	0	-
Погашення позик	-1718	-217	1501	-87,39
Сплачені дивіденди	0	0	0	-
Інші платежі	0	0	0	-
Чистий рух коштів до надзвичайних подій	1997	1160	-837	-41,9
Рух коштів від надзвичайних подій	0	0	0	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	1997	1160	-837	-41,9
Чистий рух коштів за звітний період	14	12	-2	-14,3
Залишок коштів на початок року	5	19	14	280
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	0	1	1	-
Залишок коштів на кінець року	19	32	13	68,4

У 2022 р. рух ресурсів від інвестиційної діяльності дорівнював їх зниженню у сумі 152 тис. грн. Це було за рахунок збільшення відпливу ресурсів в вигляді купівлі необоротних ресурсів на суму 170 тис.грн., надходження від продажу необоротних ресурсів на суму близько 18 тис. грн.

У 2022 р. стан суттєво змінився. Рух ресурсів від інвестиційної діяльності аналогічний відпливу у сумі 2111 тис. грн., що нижче за 2022 р. Відтік ресурсів відбувся за результатами купівлі необоротних активів.

У 2022 р. були надходження ресурсів від фінансової діяльності вартістю 1997 тис. грн. в формі одержаних позик. Відплив ресурсів забезпечила оплата на погашення позик вартістю 1718,1 тис. грн.

В 2023 р. чистий рух ресурсів від фінансової діяльності знизився на 42%. Надходження ресурсів забезпечили: одержані позики, відтік ресурсів відбувся за результатами погашення позик.

В таблиці 2.2 наведена структура грошових потоків підприємства за останні 2 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз структури грошових потоків підприємства (тис. грн.)

Вид діяльності	2022 рік	2023 рік	Приріст в 2023 році	
			абсолютний	у %
Операційна	-1831	963	-2794	-152,6
Інвестиційна	-152	-2111	-1959	1288,8
Фінансова	1997	1160	-837	-41,9
Чистий рух коштів	14	12	-2	-14,3

Як бачимо, у 2022-2023 роках якість менеджменту компанії варто означити як добру, бо чистий рух грошових ресурсів є позитивним. Основний рух грошових ресурсів компанії генерує фінансова дії. Її величина пояснюється одержанням позик в 2022 році. В компанії значну увагу надають проведенню вкладень, це варто оцінити добре, бо вкладення принесуть результат у майбутньому. На погану оцінку заслуговує негативне значення грошових потоків від операційної діяльності у 2022 році, що вказує на те, що у вказаному періоді основна діяльність не формувала грошових потоків. Це варто пояснити зупинкою діяльності компанії. Та все ж, діяльність компанії покращується та у 2023 році операційна діяльність склала 963 тис. грн.

Таблиця 2.6

**Аналіз складу і структури грошових потоків підприємства у 2023 році
(тис.грн.)**

Вид діяльності	В 2022 році	В структурі, %	В 2023 році	В структурі, %	Відхилення абсолютне	Відхилення відносне	В структурі
Операційна	-1831	-13078,6	963	8025	-2794	152,6	-21103,6
Інвестиційна	-152	-1085,7	-2111	-17591,7	-1959	1288,8	-17439,7
Фінансова	1997	14264,3	1160	9666,7	-837	-41,9	-4597,6
Чистий грошовий потік	14	100	12	100	-2	-14,3	-

В таблиці зазначено, яку частину у структурі чистого потоку мають усі 3 типи діяльності.

2.2. Аналіз валового грошового потоку підприємства

Провівши аналіз таблиць, варто сформулювати висновок, що значну частину в складі грошового потоку має фінансова діяльність та становить 1997 тис.грн., такий значний процент пояснюється змінними результатами основної та інвестиційної діяльності. Але кожен із типів діяльності у сумі становить 100%.

На базі інформації про рух грошових ресурсів здійснимо оцінку валового і чистого потоків.

За результатами аналізу таблиці бачимо, що увесь грошовий потік в 2023 році зріс у зрівнянні із минулим та склав 14093 тис. грн., що на 33 відсотки більше, за в 2022 році. Проте, чистий грошовий потік у поточному періоді знизився на 14% у зрівнянні із минулим.

Таблиця 2.7

Оцінка валового грошового потоку та чистого грошового потоку підприємства

Показники	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Валовий грошовий потік	10518	14093	3575	34
Чистий грошовий потік	14	12	-2	-14,3

Зросла частина виплат грошових засобів в 2023 році. Чистий грошовий потік є позитивним, що вказує на перевищення додатного потоку над від'ємним, себто компанія не відчуває нестачі грошових потоків.

Оптимізація грошових розрахунків як напрямок менеджменту грошових потоків суб'єкта господарювання тісно пов'язані із створенням, обігом і погашенням заборгованості.

Так, борги є результатом проведення системи грошових розрахунків у системі менеджменту грошових потоків, проте менеджмент такої заборгованості відзначається іншими принципами і технологіями реалізації, що надає змогу виокремити менеджмент дебіторською заборгованістю як відокремлений блок менеджменту грошових потоків підприємства. Отже, для того, щоб краще провести оцінку грошових потоків, ми здійснимо оцінку складу і структури заборгованості компанії.

Таблиця 2.8

Аналіз складу та структури дебіторської заборгованості підприємства

Розрахунки з дебіторами	2021		2022		2023		Відхилення від 2021 р.	
	Сума тис. грн.	%	Сума тис. грн.	%	Сума тис. грн.	%	±Δ	±,%
За товари, роботи і послуги (чиста реалізаційна вартість)	332,9	65,02	382,9	15,94	712	73,55	379,1	113,9
З бюджетом	85,4	16,67	127,9	5,32	32	3,31	0,37	0,43
За виданими авансами	86,7	16,97	1887,4	78,56	157	16,22	70,3	81,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	6,9	1,34	4,3	0,18	67	6,92	60,1	871,0
Разом	511,9	100	2402,5	100	968	100	456,1	X

З приведеної таблиці зрозуміло, що в компанії за час 2021—2023 рр.. було зростання вартості дебіторської заборгованості на 456,1 тис. грн. Зростання дебіторської заборгованості має виникати за результатами зростання кількості відвантаження продукції, а зростання доходу від продажу дає змогу говорити про покращання раціональності менеджменту дебіторської заборгованості.

Упродовж періоду, що оцінюється, значно зросли борги за наданими авансами як у загальній сумі (на 0,37 тис. грн.), так та за питомою вагою у розрахунках - на 0,43%.

На протязі 2021-2023 борги за товари, зросли на 379,1 тис. грн. при зростанні її в процентах на 114.

Упродовж періоду, який оцінюється, в структурі дебіторської заборгованості відбувався ріст питомої частини іншої дебіторської

заборгованості на 871 відсотків при її зростанні у загальній сумі. Дана стаття формується із заборгованості із розрахунків.

Повна оцінка стану боргів неможлива без зрівняння її із кредиторською заборгованістю в компанії. Фінансові служби компанії мають постійно слідкувати за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості, бо суттєве зростання дебіторської заборгованості формує загрозу фінансовій стабільності компанії та вимагає використання додаткових ресурсів, а перевищення кредиторської заборгованості може призвести до нездатності компанії платити за боргами.

Отже здійснимо порівняльну оцінку дебіторської та кредиторської заборгованості.

Таблиця 2.9

**Стан дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства у
2021-2023 роках(тис.грн.)**

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Дебіторська заборгованість	511,9	2402,5	968
Кредиторська заборгованість	808,0	1322,3	1172,6
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,63	1,82	0,83

Дані, зазначені у таблиці, вказують на перевищення в компанії у 2023 році дебіторської заборгованості над кредиторською. Порівнюючи величину дебіторської та кредиторської заборгованості, варто зазначити, що є постійний тренд до такого співвідношення. Коли в 2021 році на 1 гривню боргу компанії було 0,63 грн., то в 2023 році більше, у зрівнянні із минулим роком та становило 0,8 грн.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості має максимально наближатися до одиниці. Такий стан справ в компанії може призвести до незбалансованості грошових потоків, що у власну чергу погано відобразиться на рівні платоспроможності компанії.

Зростання дебіторської заборгованості, обумовлене зростанням попиту на продукцію компанії і зростанням величини товарного кредиту, оцінюється на добре, бо вказує на зростання раціональності застосування ресурсів. Проте, зростання дебіторської заборгованості є і негативним, бо частина ресурсів вилучається із обігу, є також ризик неповернення.

У результаті здійсненої оцінки варто сформулювати висновок про тренди до покращання політики менеджменту дебіторської заборгованості в компанії.

Таблиця 2.10

Динаміка грошових коштів підприємства в 2020-2023 рр. (тис. грн.)

Грошові кошти та їх еквіваленти:	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення до 2020 року	
					абсолютне	у %
в національній валюті	13	4,4	18,6	31	18	138,5
в іноземній валюті	1,9	0,5	0,5	0	-1,9	-100
Разом	14,9	4,9	19,1	31	16,1	108,1

Щоб кошти працювали на компанію, варто пускати їх у обіг із ціллю одержанням доходу, себто:

- розширювати виробництво;

- вкладати у прибуткові проекти решту суб'єктів господарювання із ціллю одержання вигідних процентів;
- знижувати вартість кредиторської заборгованості із ціллю зниження видатків по обслуговуванню боргу;
- оновлювати фонди, купувати нові технології і т.д..

Поскільки до складу грошових потоків входять монетарні ресурси, тому ми здійснимо їх оцінку у розрізі структури.

Дані про склад грошових ресурсів компанії і їх динаміку наведені у таблиці.

З таблиці видно, що упродовж оцінюваного періоду у структурі грошових ресурсів більшу частку мають грошові ресурси у національній валюті.

З цієї таблиці бачимо, що в 2023 році у зрівнянні із 2020 роком грошові ресурси у вітчизняній валюті зросли на 18 тис.грн., або на 138,5%. Але, грошові ресурси у іноземній валюті знизилися на 1,9 тис. грн. Та все ж, базова сума грошових ресурсів зростає за рахунок зростання їх у національній валюті на 16,1 тис. грн., або на 108,1%, у зрівнянні із 2020 роком.

В 2020 році було зниження грошових ресурсів як у національній, так та у іноземній валютах, але вже в 2021 році було суттєве поліпшення. До того ж відбувається тренд до зростання питомої ваги ресурсів у національній валюті у оцінюваний період.

Проведемо аналіз чинників, що вплинули на зміну грошових ресурсів. Для цього спочатку аналізують зміни, що відбулися в структурі ресурсів та капіталу компанії.

Зростання матеріальних складових активу балансу — чинник, що знижує грошові ресурси та навпаки.

Таблиця 2.11

Зміна величини майна і капіталу підприємства за 2023 рік (тис.грн.)

Статті балансу	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення, +,-
АКТИВ			
Основні засоби	-2721	-935	+1786
Запаси	364	646	+282
Дебіторська заборгованість	2348	968	-1380
Поточні фінансові вкладення	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти	80	109	+29
Витрати майбутніх періодів	0	0	0
ПАСИВ			
Статутний капітал	59,4	59,4	0
Додатковий капітал	2323	2324	+1
Резервний капітал	11	11	0
Нерозподілений прибуток	-1025	-4435	-3410
Довгострокові зобов'язання	2975	1392	-1583
Короткострокові кредити банку	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	655	1176	+521
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	337	385	+48
з бюджетом	46	10	-36
з позабюджетних платежів	0	0	
з оплати праці	54	117	+63
зі страхування	45	94	+49
Доходи майбутніх періодів	0	0	0

Таблиця 2.12

Аналіз впливу на грошові потоки підприємства

Показник	Зміни за період, що аналізується
I. Фактори, що збільшують грошові кошти	
1. Основні засоби	+1786
2. Статутний капітал	0
3. Резервний капітал	0
4. Короткострокові кредити банку	0
5. Кредиторська заборгованість	+521
6. Поточні зобов'язання	+124
7. Витрати майбутніх періодів	0
Усього по розділу I	+2431
II. Фактори, що зменшують грошові кошти	
1. Запаси	-282
2. Дебіторська заборгованість	-1380
3. Додатковий капітал	-1
Усього по розділу II	-1663
Усього чисті зміни грошових коштів	768

Виходячи із даних таблиць, основними чинниками, що мали вплив на зростання грошових ресурсів, стали зменшення вартості основних засобів та ріст кредиторської заборгованості. Основними чинниками, що знизили величину грошових ресурсів — це ріст дебіторської заборгованості і запасів.

Основною ціллю оцінки грошових ресурсів компанії є оцінка сум та величини залишку ресурсів із позицій формування платоспроможності компанії, а також оцінка раціональності їх застосування.

На 1 етапі оцінки оцінюють рівень участі ресурсів в оборотному капіталі. Аналіз проводиться на базі оцінки коефіцієнта участі ресурсів в обіговому капіталі.

$$\text{Коефіцієнт участі грошових активів} = \frac{\text{середній залишок грошових коштів}}{\text{середня сума оборотного капіталу}} \quad (2.1)$$

У ході оцінки руху ресурсів варто вивчати динаміку залишку грошей на рахунках в банку, час надходження ресурсів у цьому виді активів (час обороту ресурсів) і обсяг оборотів залишку ресурсів (оборотність ресурсів).

Період обороту грошових ресурсів обраховують так:

$$\text{Період обороту грошових коштів} = \frac{\text{Середні залишки грошових коштів} * \text{Тривалість періоду}}{\text{Сума кредитових оборотів на рахунках грошових коштів}} \quad (2.2)$$

Кількість оборотів залишку коштів (оборотність грошових коштів) обчислюють за формулою:

$$\text{Кількість оборотів грошових коштів} = \frac{\text{Загальна сума по обороту від реалізації продукції}}{\text{Середній залишок грошових коштів}} \quad (2.3)$$

Для визначення оборотності коштів можна застосувати таку формулу:

$$\text{Оборотність грошових коштів} = \frac{\text{Загальний видаток грошових коштів у періоді, що аналізується}}{\text{Середній залишок грошових коштів}} \quad (2.4)$$

Застосування формули, на наш погляд, надасть більш точний ефект, бо загальний видаток ресурсів — це оборот по рахунку за певний період, а базова сума обороту від продажу у бухгалтерському обліку відображає не лише ресурси, що дійсно одержані за продану продукцію, а і борги за відвантажену, але не оплачену.

Таблиця 2.13

Вихідна інформація для аналізу грошових коштів (тис. грн.)

Стаття / Роки	2021	2022	2023
Середній залишок грошових коштів	9,9	24	25,5
Середня сума оборотного капіталу	2030,4	3176,9	2968
Загальний видаток грошових коштів	2614,8	5409,4	6435
Тривалість періоду, днів 360			

Таблиця 2.14

Показники аналізу грошових коштів (тис.грн.)

Назва показника / Роки	2021	2022	2023
Коефіцієнт участі грошових коштів	0,005	0,008	0,009
Період обороту грошових коштів, днів	1,4	1,6	1,4
Оборотність грошових коштів	264,1	225,4	252,4

Дані оцінки свідчать, що участь ресурсів в обіговому капіталі компанії у 2021—2023 рр. дуже незначна : від 0,5% до 0,9%. Такий стан зумовлений неоптимальною структурою обігових ресурсів компанії, що містить негативний вплив на платоспроможність.

Проведена оцінка вказує на зростання часу обороту грошових ресурсів в 2022 р., але в 2023 р. він зменшився до показника 2021 року та становить 1,39 днів. Такий тренд є позитивним, бо вказує на зниження часу використання ресурсів для виробництва продукції до одержання ресурсів за продану продукцію.

Зниження часу обігу ресурсів веде до зростання їх обіговості. Упродовж 2023 р. обіговість грошових ресурсів компанії зросла у зрівнянні із 2022 р. та склала 253.

Хоча стан у 2023 році трохи покращився, виходячи із здійсненої оцінки грошових ресурсів в компанії, варто сформулювати висновок про поганий стан організації грошових потоків, незбалансованість приходу і використання грошових ресурсів, що вимагає зростання ефективності менеджменту грошових коштів в компанії.

2.3. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства

Основною ціллю менеджменту грошових потоків є формування фінансової рівноваги компанії у ході розвитку методом збалансування кількості доходів та видатків ресурсів та їхньої оптимізації у часі.

Варто здійснювати оцінку раціональності грошових потоків за допомогою наступних індикаторів, що означають порівняльну результативність використання та менеджменту грошових потоків в компанії:

- 1) показник ефективності грошових потоків:

$$K_{\text{эфГП}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{ГПвих}} \quad (2.11)$$

2) показник інвестування:

$$K_{\text{інвГП}} = \frac{\text{ГПвих}}{\text{ГПвх}} \quad (2.12)$$

3) показник рентабельності активів:

$$K_{\text{рентА}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{Середньорічна сума активів}} \quad (2.13)$$

Він характеризує результативність вкладання грошових потоків в ресурси.

Як видно із наведених у таблиці даних, результативність грошових потоків знизилася на 33,3 відсотки із 0,003 у 2022 році до 0,002 у 2023 році, що є негативним явищем. Цей індикатор перебуває у неприйнятних границях на дуже незначному рівні.

Коефіцієнт вкладень знизився із 0,99 у 2022 до 0,84 у 2023 році, себто на 15 відсотків, що вказує на те, що компанія не намагається впоратися із наявними проблемами.

4) показник ефективності грошових потоків від операційної діяльності:

$$K_{\text{эфГПоп}} = \frac{\text{ЧГПоп}}{\text{ГПвихоп}} \quad (2.14)$$

5) показник ефективності грошових потоків від фінансової діяльності:

$$K_{\text{эфГПфін}} = \frac{\text{ЧГПфін}}{\text{Середньорічна сума поточних фінансових інвестицій}} \quad (2.15)$$

Таблиця 2.15

Показники ефективності грошових підприємства за 2022-2023 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Коефіцієнт ефективності грошових потоків	0,003	0,002	-0,001	-33,3
Коефіцієнт інвестування грошових потоків	0,99	0,84	-0,15	-15,2
Рентабельність активів на основі грошових потоків	0,0022	0,0019	-0,0003	-13,64
Коефіцієнт ефективності грошових потоків від операційної діяльності	-0,73	0,23	-0,5	68,49
Коефіцієнт ефективності грошових потоків від фінансової діяльності	-	-	-	-

Рентабельність ресурсів, визначена на базі грошових потоків, зменшилася, що обумовлено зменшенням чистого грошового потоку у зв'язку із зниженням доходів від операційної діяльності.

Ефективність грошових потоків від операційної діяльності хоча зросла, все ж загальне значення від'ємне та становить 0,5, а відносне значення склало 68 відсотків, що є позитивним, бо показує зростання як чистого грошового потоку, так і суттєвого зростання вихідного грошового потоку від даного виду діяльності, що є визначальними чинниками для даного показника.

Результативність грошових потоків від фінансової діяльності не означили, тому що поточні фінансові вкладення дорівнювали нулю.

Важливою є також оцінка достатності грошових потоків, яка проводиться на основі наступних індикаторів:

1) коефіцієнт Бівера:

$$K_{\text{Бівера}} = \frac{\text{ЧП} - \text{амортизаційні відрахування}}{\text{Загальна сума заборгованості}} \quad (2.16)$$

2) показник ліквідності грошових потоків:

$$K_{\text{ліквГП}} = \frac{\text{ГПвх} - \text{зміна залишків грошових коштів}}{\text{ГПвих}} \quad (2.17)$$

3) показник достатності чистого грошового потоку:

$$K_{\text{достЧГП}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{Сплата боргу} + \text{приріст запасів} + \text{виплачені дивіденди}} \quad (2.18)$$

4) коефіцієнт покриття:

$$K_{\text{покp\%}} = \frac{\text{ЧГП}}{\text{Сума \% за кредитами}} \quad (2.19)$$

Ці показники описують достатність грошових потоків для фінансування витрат і взагалі економічної діяльності, їх ліквідність, покриття процентів за отриманими кредитами.

Як бачимо із таблиці показник Бівера перебуває у негативних границях (0,11 у 2021 р. та 0,55 у 2023 році), що вказує на неспроможність компанії

погасити власні борги перед кредиторами через низьку величину прибутку та значну суму боргів та амортизаційних відрахувань.

Таблиця 2.16

Показники достатності грошових потоків підприємства за 2022-2023 роки

Показник	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
			абсолютне	відносне
Коефіцієнт Бівера	-0,11	-0,55	-0,66	600
Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	1,01	0,96	-0,05	-4,95
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	0,002	0,024	0,022	1100
Коефіцієнт покриття відсотків за кредитами	0,076	0,024	0,052	68,42

Ліквідність грошових потоків є задовільною: 2022 р. – 1, у 2023 році дещо знизилася та склала 0,96. Достатність грошових потоків у 2023 році була на рівні 0,002, у 2023 році – 0,024, себто трохи зросла, компанії не вистачає доходів для покриття власної діяльності, оплати відсотків за зобов'язаннями. Показник покриття за одержаними кредитами склав у 2022 р. 0,07, у 2023 р. 0,02, себто знизився на 68,4 відсотків, проте рекомендованими границями є більше 1, тому стан вимагає корекції.

Викладена послідовність оцінки грошових потоків і група аналітичних індикаторів, що формує суть кожної із процедур діяльності, надає змогу сформулювати загальну оцінку грошових потоків, надає всебічні дані про стан та тренди розвитку грошових потоків, розкриває зв'язки таких трендів, що

формує умови для створення логічних висновків і формування раціональних управлінських рішень в галузі менеджменту грошових потоків.

Висновки до розділу 2

Отже, підсумовуючи роботу у 2 розділі роботи, можемо сформулювати висновок, що оцінка грошових потоків проводиться із ціллю формування такої організації, щоб сформулювати збалансованість та результативність застосування вхідних та вихідних грошових потоків.

У роботі ми провели оцінку оборотних ресурсів підприємства за 2020-2023 роки. Зазначену оцінку ми здійснювали у такій послідовності.

Проаналізували склад грошових потоків. Дослідили, що основний рух грошових ресурсів компанії формує фінансова діяльність. В компанії велику увагу надають проведенню інвестицій, це варто оцінити добре, бо інвестиції дадуть ефект у майбутньому.

Провели аналіз валового і чистого грошових потоків компанії та сформували висновок, що зросла частина виплат грошових засобів в 2023 році. Чистий грошовий потік є позитивним, що вказує на перевищення додатного потоку над від'ємним, себто компанія не має нестачі грошових потоків, а навпаки, їх надлишок.

Здійснили оцінку грошових ресурсів. Виявили, що в 2022 році було значне зниження грошових ресурсів як у національній, так та у іноземній валютах, але вже в 2023 році було суттєве поліпшення. До того ж відбувається тренд до зростання питомої ваги ресурсів у національній валюті у оцінюваний час.

Проаналізували чинники, що вплинули на величину грошового потоку. Основними чинниками, що мали вплив на зростання грошових ресурсів, були зменшення вартості основних засобів та ріст кредиторської заборгованості.

Основними чинниками, що знизили величину грошових ресурсів— це ріст дебіторської заборгованості.

Провели оцінку раціональності грошових потоків та прийшли до висновку, що велика частина індикаторів суттєво відхиляються від норм та тому компанії потрібно прийняти певні дії, направлені на поліпшення власного фінансового стану.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

3.1. Напрямки удосконалення прогнозування грошових потоків

Прогнозування є базовою складовою фінансового менеджменту, забезпечуючи адекватність системи менеджменту фінансів суб'єкта господарювання потребам змінного ринкового середовища і її результативність. Даний напрямок менеджменту містить такі проблеми:

- 1) оцінка і формування базових завдань прогнозування грошових потоків суб'єкта господарювання;
- 2) оцінка факторів формування управлінських фінансових рішень щодо прогнозування грошових потоків, що формуються суб'єктом господарювання в межах реалізації його основної, інвестиційної і фінансової діяльності;
- 3) оцінка базових чинників і складових системи прогнозування руху грошових ресурсів у результаті реалізації господарських операцій;
- 4) оцінка поняття і специфіки застосування бюджетування для прогнозування грошових потоків;
- 5) оцінка методів створення операційної фінансової інформації.

Разом із визначенням завдань і конкретизацією прогнозування грошових потоків суб'єкта господарювання, вони повинні відповідати деяким критеріям, додержання яких має сформувати адекватність і результативність системи менеджменту грошових потоків. До функціонально-організаційної специфіки прогнозування грошових потоків, формалізація та проведення яких забезпечується методом оптимізації відносять групи факторів:

- а) прогнозування руху грошових ресурсів в плановому періоді проводиться на базі групи цільових фінансових індикаторів і показників

згідно до системи завдань менеджменту грошових потоків суб'єкта господарювання;

б) вхідні первинні дані щодо руху грошових ресурсів від фінансової, інвестиційної діяльності компанії, що використовується моделлю менеджменту грошових потоків, має бути повними і правдивими;

у) цільові індикатори прогнозування руху грошових ресурсів (як вхідні первинні дані) мають бути приведені до певних одиниць виміру, що надає змогу їх достовірної математичної і аналітичної обробки, а також створення тренду їх зміни;

г) кожен із групи фінансових індикаторів і коефіцієнтів, що застосовуються моделлю прогнозування грошових потоків із ціллю моделювання цільових параметрів грошових потоків, повинен бути гранично інформативним;

д) формування відбору методів статистичного, математичного моделювання із ціллю достовірного об'єднання початкових інформаційних активів і наступного визначення на їх базі цільових параметрів моделі менеджменту грошових потоків;

е) створення якісних і кількісних параметрів грошових потоків компанії в майбутньому періоді на базі оцінки групи цільових фінансових індикаторів, як основних по відношенню до сформованої групи відособлених фінансових індикаторів, що означають певні сторони руху грошових ресурсів компанії, що формуються у результаті реалізації основної, інвестиційної і фінансової діяльності;

є) формування здатності групи цільових параметрів руху грошових ресурсів компанії в плановому періоді до здійснення моніторингу, із ціллю визначення величини реалізації плану відхилень прогнозованих індикаторів і здійснення модифікації кількісних і якісних параметрів грошових потоків;

ж) формування приведеності цільових параметрів грошових потоків в плановому періоді для змоги їх подальшого застосування моделлю менеджменту грошових потоків.

До базових методів здійснення кількісної оцінки в ході моделювання прогнозних і планових параметрів грошових потоків варто віднести такі:

- теорія відсотку і часова вартість грошей; це надає змогу проводити порівняння вартості відокремлених в часі грошових потоків в компанії, застосовуючи значення теперішньої або майбутньої вартості коштів, означеної на базі дисконтування або компаундування;
- диференційне і інтегральне обчислення; дана форма розрахунку надає змогу, із одного боку, означити швидкість зміни певного фактору системи згідно до зміни іншого фактора, а із іншого боку, здійснити раціоналізацію цільової функції через знаходження її екстремумів;
- теорія ймовірності; надає змогу провести оцінку величини ймовірності появи окремої події, на базі оцінки або перевірки гіпотези, означити достовірність побудованого на базі попередніх періодів тренду зміни вартості параметра;
- регресивна оцінка надає змогу провести оцінку взаємозв'язків між певним параметром та одним із незалежних змінних;
- оцінка часових рядів надає змогу сформувати і провести оцінку однофакторного процесу, себто стохастичний процес, члени якого перебувають в функціональній залежності від змінної;
- метод Монте-Карло - є одним із варіантів аналітичних методів та являє собою процес пошуку рішень через імітацію певних процесів;
- раціоналізація рішень на базі математичного програмування;
- багатовимірна оцінка - оцінка основних компонентів і факторна оцінка; надає змогу здійснити аналіз багатофакторних моделей;

- аналіз взаємозв'язку між внутрішніми параметрами системи – мінливість багатofакторної структури і кореляцію або колінійарність параметрів.

Узагальнення даних щодо прогнозних і планових величин руху грошових ресурсів суб'єкта господарювання у результаті реалізації основної, інвестиційної і фінансової діяльності і співставлення із рештою плановими фінансовими індикаторами господарської діяльності в плановому періоді реалізується в межах операційного фінансового прогнозування і бюджетування грошових потоків.

Формування бюджетування грошових потоків є органічною частиною і ключовим етапом системи менеджменту грошових потоків і направлене на розв'язання наступних завдань:

- 1) оцінка в розрізі простору і часу потреби компанії в ресурсах для фінансування економічних операцій в межах основної, інвестиційної і фінансової діяльності в плановому періоді – планового значення абсолютної вартості загального і часткових вихідних грошових потоків;

- 2) оцінки форм покриття потреби компанії в капіталі і його кількості – планового значення абсолютної вартості загального і часткових вихідних грошових потоків.

Для розв'язання означених завдань формується група бюджетів і фінансових планів, що відображає означені прогнозні вартості і планові значення руху грошових ресурсів суб'єкта господарювання в плановому періоді. У власну чергу, базою створення групи бюджетів в межах системи менеджменту грошових потоків і реалізації оперативного фінансового прогнозування є бюджетування грошових потоків, для реалізації якого має застосовуватися один із наступних методів:

- основне бюджетування;
- нуль-базис бюджетування.

Деякі науковці, дуже вигідними для прогнозування вартості наступних грошових потоків, вважають такі.

Метод нормалізації. Нормалізація грошових потоків полягає в коректуванні чинників ретроспективного грошового потоку на базі принципу повного та результативного застосування можливостей компанії одержувати дохід.

Рис. 3.1. Порядок нормалізації грошового потоку[46].

Процес коректування наступний. Із складу видатків вирізняються непередбачувані та збиткові видатки, ліквідація яких нарощує дохід компанії.

До збиткових видатків відносять також видатки на утримання та експлуатацію надлишкових ресурсів, виведення яких змінює вартість амортизації.

Раціоналізація затрат передбачає також аналіз створення оборотних засобів – відповідність їх встановленому значенню та раціональності системи менеджменту запасів. Можна стверджувати, що зниження видатків веде до зниження вартості оборотних засобів.

Метод оптимізації грошових потоків застосовується в випадку, якщо прогнозується відносна стійкість наступних надходжень компанії, які для приведення їх в вартість капіталізуються.

Ця форма, на нашу думку, містить змогу бути застосованою на підприємстві, бо вона легка у застосуванні.

Метод середнього значення використовується до компаній, минулі грошові потоки яких підкоряються певним циклам, у межах яких вони зростають, стабілізуються та знижуються.

Грошовий потік визначається як середньозважений, при цьому основними коефіцієнтами є періоди росту, сталості та зниження грошових потоків у усій довжині циклу.

Рис. 3.2. Середньотерміновий цикл[46]

Використання даного методу означає капіталізацію середньої вартості грошового потоку.

Концепція життєвого циклу ґрунтується на тому, що життя компанії (змога приносити дохід) зв'язане із існуванням її виробу. Останній містить у собі: формування та освоєння, вихід на ринок та зростання продажу, зрілість та насиченість ринку, старіння та зниження реалізації.

Етап життєвого циклу продукції на час аналізу означає риси наступних грошових потоків.

Таблиця 3.1

**Залежність характеру грошових потоків від життєвого циклу
продукції**

Етап життєвого циклу продукції на момент оцінки	Характер грошових потоків
Розробка і освоєння	Збільшення-стабілізація-зменшення
Ріст продаж	Обмежений ріст-стабілізація-зменшення
Стабілізація	Часткова стабілізація-зменшення
Падіння продаж	Зменшення

Прогнозування на базі життєвого циклу продукції застосовується для компаній, котрі мають лімітовану номенклатуру.

Концепція життєвого циклу є лише теоретичною, не прикладною формою планування через важкість виділення процедур циклу, їх довжини, а також реалізації новітніх продуктів.

3.2. Форми оптимізації грошових потоків підприємств

Рационалізація грошових потоків являє собою процес відбору форм їх організації в компанії із врахуванням умов та специфіки реалізації її економічної діяльності.

Важливими завданнями, розв'язуваними у ході даного етапу управління грошовими потоками, є: окреслення та реалізація резервів, що надають змогу зменшити залежність компанії від зовнішніх форм залучення ресурсів; формування більш повної гармонізації додатних та від'ємних грошових потоків в часі та по обсягах; формування більш тісного взаємозв'язку грошових потоків по типах господарської діяльності компанії; зростання вартості та рис чистого грошового потоку, генеруючого економічною діяльністю компанії.

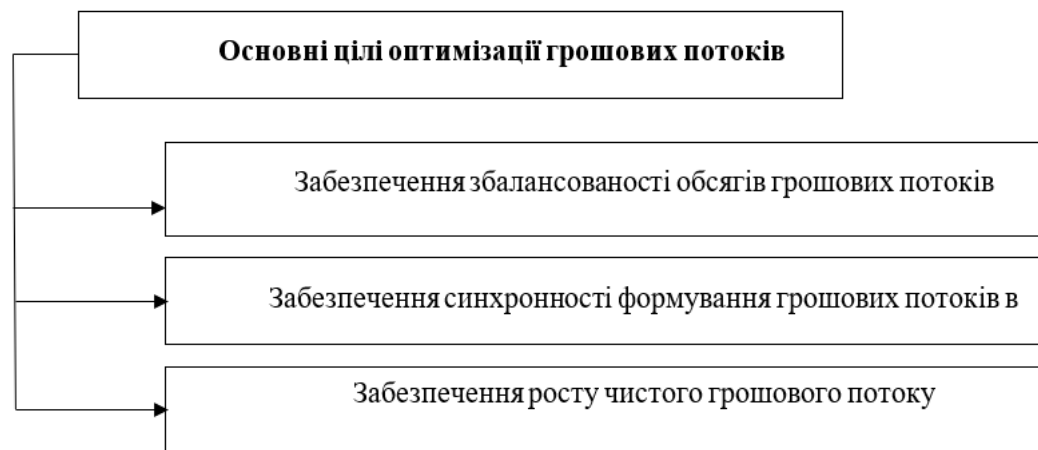

Рис. 3.3. Основні цілі оптимізації грошових потоків [46]

Основними об'єктами оптимізації є:

- додатній грошовий потік;
- від'ємний грошовий потік;

- залишок грошових ресурсів;
- чистий грошовий потік.

Оснoву нормалізації грошових потоків компанії складає формування гармонізації вартості позитивних та негативного їхніх типів. На ефекти господарської діяльності компанії негативний вплив здійснюють як дефіцитний, так та надлишковий грошові потоки.

Методи нормалізації дефіцитного потоку залежать від типу даної дефіцитності — короткотермінової або довготермінової .

Збалансованість грошового потоку у короткотерміновому періоді реалізується методом застосування „Системи управління платіжним оборотом". Суть даної системи є у розробці в компанії організаційних міроприємств щодо прискорення залучення ресурсів та уповільнення їх виплат.

Прискорення залучення ресурсів в короткотерміновому періоді має бути досягнуте за рахунок таких міроприємств:

- зростання величини цінових знижок;
- формування неповної чи повної передоплати за продукцію, що користується значним попитом;
- зниження строків надання товарного кредиту покупцям;
- швидкої інкасації дебіторської заборгованості;
- застосування новітніх форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- прискорення інкасації платіжних документів (часу перебування їх в дорозі, в ході реєстрації, в ході зарахування).

Уповільнення виплат ресурсів в короткотерміновому періоді має бути досягнуте за рахунок таких міроприємств:

- застосування методів уповільнення інкасації платіжних документів;

- зростання за узгодженням із постачальниками строків надання компанії товарного кредиту;
- заміни купівлі довгострокових ресурсів, що потребують відновлення, на їхню оренду;
- реструктуризації портфеля одержаних фінансових кредитів методом перекладу короткотермінових їхніх типів в довготермінові.

Слід відмітити, що „Система прискорення — уповільнення платіжного обороту”, розв’язуючи проблему гармонізації дефіцитного грошового потоку у короткотерміновому періоді формує означені проблеми наростання дефіцитності даного потоку у наступних періодах.

Отже паралельно із застосуванням механізму даної системи мають бути сформовані дії для формування гармонізації дефіцитного грошового потоку у довготерміновому періоді.

Ріст величини позитивного грошового потоку у довготерміновому періоді має бути досягнутий за рахунок таких міроприємств:

- залучення інвесторів із ціллю зростання величини власних ресурсів;
- додаткової емісії акцій;
- залучення довготермінових фінансових кредитів;
- реалізації частини (або усієї величини) фінансових важелів;
- реалізації (або здачі у оренду) невикористовуваних типів основних засобів.

Зниження величини негативного грошового потоку у довготерміновому періоді має бути досягнуте за рахунок таких міроприємств:

- зниження величини та складу існуючих інвестиційних програм;
- відмови від фінансових вкладень;
- зменшення вартості постійних видатків компанії.

Форми оптимізації грошового потоку компанії пов'язані із забезпеченням зростання інвестиційної активності. У системі таких методів мають змогу бути застосовані :

- зростання величини розширеного відтворення ресурсів;
- прискорення періоду формування існуючих інвестиційних проектів та початку їх проведення;
- реалізація диверсифікованості діяльності компанії;
- активне створення портфелю фінансових вкладень;
- дострокове погашення довготермінових фінансових кредитів.

У системі оптимізації грошових потоків компанії суттєву роль надають їхній гармонізації у часі. У ході такої оптимізації застосовують 2 базових методи— вирівнювання та синхронізація.

Вирівнювання грошових потоків направлено на згладжування кількості в розрізі певних інтервалів. Ця форма оптимізації надає змогу ліквідувати в певній мері сезонні та циклічні розходження в створенні грошових потоків, нормалізуючи середні залишки ресурсів та підвищуючи величину абсолютної ліквідності.

Дані даного методу оптимізації грошових потоків в часі оцінюються за допомогою середньоквадратичного відхилення або показника варіації, що в ході оптимізації мають знижуватися.

Синхронізація грошових потоків збудована на коваріації позитивних та негативного їхніх типів. У ході оптимізації має бути забезпечене зростання величини кореляції між цими двома типами грошових потоків. Дані даного методу оптимізації грошових потоків в часі оцінюються за допомогою показника кореляції, що в ході оптимізації повинний наближатися до „1”.

Висновки до розділу 3

Зростання вартості чистого грошового потоку компанії може бути забезпечене за рахунок реалізації наступних базових міроприємств:

- зменшення вартості постійних видатків;
- зменшення величини перемінних видатків;
- реалізації раціональної податкової політики, що забезпечує зменшення величини податкових виплат;
- реалізації раціональної цінової політики, що надає змогу зростання величини рентабельності основної діяльності;
- застосування методу прискореної амортизації;
- зниження періоду амортизації нематеріальних ресурсів;
- реалізації невикористовуваних типів основних засобів та нематеріальних ресурсів;
- підвищення претензійної діяльності із ціллю повного та вчасного отримання штрафних санкцій.

Результати оптимізації грошових потоків компанії отримують власне відображення у системі планів формування та застосування ресурсів в майбутньому періоді.

Наступний крок - розробка рішення про форми фінансування та напрямки застосування частково вільних ресурсів

Серед можливих форм фінансування вирізняють:

- короткострокова позика;
- комерційні папери;
- товарний кредит;
- давальницька сировина;
- прострочені борги постачальникам;
- факторинг;

- короткотермінова оренда.

Кожна із форм містить власні позитивні сторони і проблеми. Оптимальне рішення приймається із врахуванням розвитку організації, стану на ринку кредитних активів і т.д.

ВИСНОВКИ

В даній роботі пропонується на розгляд проблеми процесу менеджменту грошових потоків. Управління грошовими потоками компанії є потрібною складовою усієї системи управління фінансовою діяльністю. Воно сприяє фінансовому менеджеру розв'язувати різні задачі і досягати сформованих цілей.

Процес менеджменту грошових потоків компанії здійснюється у ряд процедур. Спочатку проводиться оцінка грошових потоків. Для цього на практиці застосовують 2 методи: - прямий; - непрямий.

Непряма форма направлена на отримання даних, що означають чистий грошовий потік компанії в поточному періоді. Джерелом даних для формування звітності про рух ресурсів компанії для даної форми є баланс та звіт про фінансові результати.

Розрахунок чистого грошового потоку компанії непрямим методом проводиться за типами економічної діяльності та по компанії загалом. Пряма форма направлена на отримання даних, що означають як валовий, так та чистий грошовий потік компанії в звітному періоді. Він має відображати увесь обсяг надходження та видатків ресурсів в розрізі певних типів господарської діяльності в компанії.

Розходження між одержаними результатами оцінки грошових потоків прямою та непрямую формою відносяться лише до основної діяльності компанії. При застосуванні прямого методу оцінки грошових потоків використовуються дані бухгалтерського обліку, що означають усі типи доходів та видатків ресурсів.

В роботі здійснено оцінку грошових потоків досліджуваного підприємства. Ціллю оцінки грошових потоків компанії є прискорення руху

грошових ресурсів та зростання на цій базі обіговості ресурсів та капіталу, а також формування фінансової стійкості і платоспроможності компанії.

Прискорення оборотності грошових ресурсів реалізується за рахунок:

- 1) зменшення довжини операційного і фінансового циклів;
- 2) своєчасного отримання виручки;
- 3) зниження кількості готівкових розрахунків;
- 4) зниження кількості розрахунків за допомогою акредитивів.

Підтримка мінімального залишку містить у собі:

- 1) продаж продукції на умовах миттєвої оплати;
- 2) отримання дебіторської заборгованості;
- 3) реалізація поточних фінансових вкладень;
- 4) реалізація матеріальних та нематеріальних ресурсів;
- 5) отримання банківського кредиту;
- 6) використання вкладень методом формування акцій.

Зниження потреби у наявних залишках грошових ресурсів варто досягти за рахунок:

- 1) перенесення терміну певних платежів;
- 2) врахування зустрічних вимог;
- 3) формування бартерних умов;
- 4) використання планових платежів;
- 5) купівлі необоротних ресурсів на умовах оренди і лізингу;
- 6) придбання ТМЦ на умовах кредиту.

Зростання рентабельності використання грошових ресурсів можна одержати за рахунок:

- 1) використання контокорентних рахунків;
- 2) отримання високоліквідних цінних паперів;
- 3) розміщення ресурсів в монетарні фінансові активи.

Важливим завданням є підтримка грошових ресурсів компанії на потрібному рівні. Для цього мають змогу використовуватися усі можливі форми поповнення грошових ресурсів:

1. Отримання виручки від продажу продукції на умовах миттєвої оплати.
2. Отримання дебіторської заборгованості.
3. Продаж резервних грошових ресурсів в формі поточних вкладень.
4. Реалізація матеріальних та нематеріальних ресурсів компанії.
5. Одержання банківських кредитів.
6. Використання вкладень методом випуску акцій, облігацій, додаткових паїв і т.д..

Є 2 базові напрямки зниження мінімального залишку грошових ресурсів:

- по-перше, за рахунок раціоналізації платіжного обороту;
- по-друге, методом прискорення обіговості грошових ресурсів.

Раціоналізувати платіжний оборот компанії можна методом коригування потоків платежів, використання режиму економії, зниження потреби в ресурсах. До базових міроприємств оптимізації платіжного обороту варто віднести:

- виключення непотрібних платежів за сировину і енергоресурси за рахунок економного і ефективного використання;
- нормалізацію оподаткування прибутку;
- купівля потрібних компанії основних засобів на правах оренди і лізингу;
- придбання ТМЦ на умовах відтермінування платежів;
- продовження кредитів і перенесення терміну певних платежів за домовленістю із постачальниками і т.д..

Зокрема, зниження платіжного обороту не має погано здійснювати вплив на фінансово-господарську діяльність і лімітувати її величину.

Прискорити обіговість грошових ресурсів можна за рахунок:

- зниження довжини операційного і фінансового циклів;
- інкасації виручки;
- зниження кількості готівкових розрахунків;
- зниження частки тих форм розрахунків із постачальниками, що

вимагають тимчасового резервування грошових ресурсів на банківських рахунках та т. ін.

Завдання зростання раціональності використання грошових ресурсів має бути досягнуте методом вкладення в високоліквідні фінансові інструменти (монетарні і фондові). Зокрема, компанія має перейти до зберігання частково вільних грошових ресурсів на банківських рахунках.

Підсумовуючи рекомендації щодо формування раціональної системи менеджменту грошових потоків компанії, можна стверджувати, що грошові потоки компанії являють собою багатофакторне явище, органічно інтегроване у основну систему організації її економічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
3. Антипенко Є. Інвестиційна привабливість як інструмент оцінки фінансово економічної діяльності. Економічний аналіз. 2011. Випуск 9. Частина 3. С. 23-26.
4. Антипенко Є. Методика аналізу та оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Економічний аналіз. 2011. Випуск 9. Частина 3. С. 27-30.
5. Аранчій В. І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ, 2021. 300 с.
6. Бердинець М.Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
7. Біляк Ю. В. Особливості фінансової безпеки с/г підприємства в загальній системі АПК. Агросвіт. 2019. № 3. С. 24-29.
8. Богінська Л.О. Визначення стратегії розвитку будівельного підприємства. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 39. С. 123-127.
9. Бровко Л.І., Бровко Є.І., Крижановський О.О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 57-63.
10. Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Економіка промисловості. 2009. № 1. С.110-117.
11. Буднікова Ю.В. Інвестиційна привабливість як економічна категорія. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 2. Т.1. С. 115 - 128.

12. Виговська О. А. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення перевезень громадським транспортом. Вісник ЖДТУ. 2018. № 1 (83). С. 111-115.
13. Войнаренко М. П., Рзаєва Т. Г. Ділова активність підприємств: проблеми аналізу та оцінки: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2017. 284 с.
14. Войт Д. С. Методологічні підходи щодо ефективності розвитку житлово-комунального господарства міських агломерацій. Економіка та держава. 2020. № 5. С.127-132.
15. Глухова В. І., Кравченко Х. В. Вплив державної фінансової політики на діяльність с/г підприємств. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 39. С. 155-159.
16. Гончарук А. Г. Методичні аспекти прийняття варіативних інвестиційних рішень. Економіка України. 2011. № 6. С.78 - 85.
17. Гончарук А.Г. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління. Економіка харчової промисловості. 2011. №4. С.29- 33.
18. Горова О. А. Складові інвестиційної привабливості промислових підприємств. Економічний простір. 2008. №17. С.143-148.
19. Грідасов В. М. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора. Вісник Запорізького національного університету. 2010. №3(7). С.180-184.
20. Гурочкіна В.В., Будзинська М.С. Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 5. С. 52-64.
21. Гут Л. В. Пошук напрямів зниження витрат на підприємствах зв'язку (на прикладі Чернівецької філії ПАТ «Укртелеком»). Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2018. Вип. 28. Ч. 1. С. 88-93.

22. Гуторов О.І. Оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК: Міжнародний науково виробничий журнал. 2009. №10. С. 69-73.
23. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Голик Д. В. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 1 (12). С. 289-293.
24. Довбня С.Б. Методичні основи й напрямки реструктуризації підприємств у промисловості: Монографія. Дніпропетровськ: Наука й утворення, 2002. 312 с.
25. Дядін А.С. Техніка сценаріїв антикризового фінансового менеджменту підприємства. Соціальна економіка. 2019. Вип. 57. С. 18-24.
26. Єрмошкіна О.В. Формування джерел інвестиційних ресурсів підприємства в умовах розвитку фінансового ринку. Академічний огляд. 2001. № 2. С. 52-59.
27. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214с.
28. Жукевич С.М., Рожелюк В.М. Фінансова стійкість підприємства в контексті сталого розвитку України. Світ фінансів. 2018. Вип. 4. С. 75-85.
29. Журавльова І. Фінансовий менеджмент у сучасному вимірі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 188-204.
30. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. Економіка та держава. 2020. № 3. С. 42-45.
31. Задоя А.О. Мотиви міжнародної інвестиційної діяльності. URL: <http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/2474/1/6.pdf>

32. Захарін С. Стратегія підвищення інвестиційної привабливості економіки України для іноземного капіталу. Фінанси України. 2000. № 12. С. 87-94.
33. Захарова Н.Ю. Проблеми оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Фінанси, банки, інвестиції. 2011. №3. С.76-80.
34. Злобіна К.С. Конкретизація змісту фінансового планування, його цілей і завдань для сучасних тенденцій розвитку підприємства. Бізнес-навігатор. 2018. Вип. 6 (49). С. 172-177.
35. Іваницька Г. Інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств в умовах економічної кризи. Збірник наукових праць ЧДТУ. 2010. №22. С.26-28.
36. Іляш О.І. Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства у ринкових умовах і напрями її забезпечення. Науковий вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19 С. 127-131.
37. Караван С.І. Формування програми заходів із забезпечення інвестиційної привабливості підприємства. Інноваційна економіка. 2012. №4. С. 118-120.
38. Квасовський О.Р., Костецький В.В. Фінанси підприємств: навчально-методичний посібник з вивчення дисципліни. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 350 с.
39. Ковальчук Н. О., Михайлюк А. В. Фінансове планування в компанії. Вісник Хмельницького національного університету. 2019. № 1. С. 23-27.
40. Коренєва Н. О. Методологічні проблеми статистичного обліку інвестиційної привабливості. Вісник Київського національного університету ім. Шевченка. Сер. Економіка. 2005. № 75 С. 108-110.

41. Косарева І. П., Лопушанський Д. М. Методичні підходи до визначення інтегрального показника оцінки фінансового стану підприємства. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2017. № 2. С. 90-96.
42. Косарева І. П., Папірний О. В. Формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Приазовський економічний вісник. 2019. Вип. 5 (16). С. 281-285.
43. Кравченко М. В., Кошелюк А. О. Переваги, недоліки та оптимізація методики первинного обліку нарахування амортизації в аграрних підприємствах. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 21. С. 677-680.
44. Крупка Я.Д. Прогресивні методи оцінки та обліку інвестиційних ресурсів Т. : Економ. думка, 2000. 354 с.
45. Круш П. В. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 328 с.
46. Кузнєцова А.Я. Фінансування інвестиційно інноваційної діяльності : монографія. Інститут економічного прогнозування НАН України. НБУ, 2005. 320 с.
47. Кузьмін О. Є. Діагностика потенціалу підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. №1. С.155-166.
48. Курило О. Б., Бондаренко Л. П., Вівчар О. І., Чубка О. М. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.
49. Курков М. С. Модель системи управління фінансами підприємств засобами штучного інтелекту. Причорноморські економічні студії. 2020. № 52/2. С. 147-153.
50. Лазарева Т. Оцінка і підвищення інвестиційної привабливості підприємств. URL: <http://pinchukfund.org/storage/students/works/2008/351.doc>.

51. Лазоренко Л. В. Оцінка рівня соціально-економічного розвитку підприємств зв'язку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2018. Вип. 28. Ч. 1. С. 119-122.
52. Лановська Г. І., Багацька К. В., Касьянова А. О. Управління вартістю підприємства. Практикум. Київ : КНТЕУ. 2020. 28 с.
53. Лепейко, Т.І. Проблеми встановлення довгострокових відносин підприємства з інвесторами, власниками і фінансовими інститутами/ Фінанси України. 2006. № 11. С. 104-111.
54. Микитюк В.М. Механізм формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. 2011. № 7. С. 3-11.
55. Міценко Н., Міщук І. Розбудова системи логістики суб'єктів торговельного підприємства та сутнісно-критеріальна характеристика. Журнал Європейської економіки. 2019. № 1 (68). Т. 1. С. 54- 80.
56. Мордвінцева Т. В. Методичний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Вісник ЖДТУ. 2010. №2. С. 200-205.
57. Мордвінцева Т.В. Методичні підходи до відбору джерел інвестування та комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Сталий розвиток економіки. 2010. №3. С. 145-154.
58. Нечипорук О. В. Методика рейтингової оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств. Науково-технічний збірник. 2006. № 75. С. 275- 284.
59. Носова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства. Стратегічні пріоритети. 2007. № 1 (12). С. 120-126.
60. Охлопкова Т.Л. Фінансовий стан як ключова складова інвестиційної привабливості підприємства. Вісник Національного

університету «Львівська політехніка». Серія «Економіка». 2008. №628. 253-258.

61. Панасюк В. М., Маринович О. О., Шухманн В. А. Обліково-аналітичний інструментарій управління оборотними активами підприємства в частині витрат майбутніх періодів. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 4 (2). С. 178–184.
URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_4\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_4(2)) 29

62. Панасюк В. М., Москалюк Н.Б., Мельничук І.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання: навч. посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 264 с.

63. Панасюк В. М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект / В. М. Панасюк // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2020. – № 25. – С. 412-417.

64. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К. Реформування системи бухгалтерського обліку, як умова ефективного управління // Стан і перспективи розвитку обліково- інформаційної системи в Україні. – 2012. – С. 31-33

65. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. К.: Лібра, 2002. 472 с.

66. Пилипів Н.І., Мотиль М.В. Взаємоузгодженість організації управлінського обліку з розвитком інвестиційного потенціалу будівельного підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 21. С. 689-696.

67. Півторак М. Аналіз фінансової діяльності підприємства як важливий чинник у прийнятті інвестиційних рішень. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Економіка АПК». 2010. №2.

68. Підлипна Р., Підлипний Ю., Індус К. Використання статистичних методів у фінансовому менеджменті для оптимізації прийняття управлінських рішень. *Молодий вчений*. 2024. № 4(128) С. 215-220
69. Попович О. В., Тітаренко Л. І. Тлумачення фінансової сутності категорії «фінансові результати». *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С. 58-64.
70. Пятниченко Є. А., Свистун Л. А. Стратегічне фінансове планування в системі завдань розвитку компанії. *Молодий вчений*. 2018. № 5. С. 316-323.
71. Ромашко О. М., Бариляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 180-184.
72. Ромашко О. М., Неміш Ю. В. Практичні аспекти оцінювання фінансових ресурсів підприємства. *Проблеми економіки*. 2020. № 2. С. 288-294.
73. Саченко С. І. Особливості облікової політики щодо оцінки необоротних активів./ С.І.Саченко, В.М. Панасюк, О.М. Черешнюк// Соціально - економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб.матер.Всеукр.наук.-практ.конф., м.Вінниця, 18 квітня 2018 року.: у 2-х т. - Т.1/ ред.кол.:ВННІЕ ТНЕУ.- Тернопіль: Крок, 2018. - 250 с. С.108-109
74. Ткаченко О. С. Державна підтримка с/г підприємств – реалії сьогодення. *Інвестиції: досвід та практика*. 2019. № 12. С. 27-30.
75. Panasyuk, V., Lalakulych, M., Yuhas, E., Rybakova, L., & Bobrivets, V. (2020). Improving the accounting and auditing of payroll calculations. *International Journal of Management*, 11(5), pp. 307–319.

«Декларація доброчесності»

Я, Іванюшко Руслан підтверджую, що сам написав цю роботу і не використовував жодних інших, окрім цитованих, джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, які цитуються, позначаються як такі; інші недослівні запозичення чи ремінісценції, наведені в тексті цієї роботи, містять актуальну інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота у цій безпосередньо або змістовно аналогічній формі не була раніше опублікована чи оприлюднена. Усе зазначене вище посвідчую власноручним підписом.